

STARVSBLAÐIÐ

LIMABLAÐ NR.2 - JUNI 2013

Stór krøv til almenna geiran

Eftir arbeiðstíð
Kim er skipari á LÍV

Eir í Ólavsstovu:
Hetta er mítt arbeiði

STARVSBLAÐIÐ

verður sent limum Starvsmannafelagsins ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar, ella partar av tilfari (*myndir undantiknar*) treytað av, at keldan verður upplýst.

ÚTGEVARI:

Starvsmannafelagið
J. H. Schrøtersgøta 9
Postsmoga 165
110 Tórshavn
Telefon 61 48 68
Fax 31 10 92
t-postur:
starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo
heimasíða: www.starvsmannafelag.fo

SKRIVSTOVUTÍÐ: kl. 09.00 – 16.00
Bilegging av húsunum. Ring eftir kl. 13.00

TELEFON TÍÐ: kl. 10.00 – 15.00

NEVND:

Selma Ellingsgaard, forkvinna
Súni Selfoss, næstformaður
Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur
Katrín Joensen, nevndarlimur
Svend Áge Seloy, nevndarlimur

FELAGSSKRIVARI:

Anna D. Johannesen

SAMSKIPARI:

Guðrið Joensen

TRYGGINGARRÁÐGEVI:

John Kjær, tlf. 21 81 87

Starvsmannafelagið hevur umboð
Í yrkisútbúgvingarráðnum, Skráset-
ingareftirlitinum og nevndini fyri
Handilsskúlan.

Starvsmannafelagið er limur í
Norðurlendsku felagsskapinum
SUN, NTR, NSO og
Altjóða felagsskapinum ISKA

SOSIALRÁÐGEVI:

Leif Olsen, tlf. 31 63 39

LAGT TIL RÆTTIS:

Nevndin (ábyrgd)
Sp/f Rit&Ráð, tlf. 22 92 42

UMBRÓTING, SNIDGEVING, PRENT OG LIÐUGGERÐ:

Føroyaprent, tlf. 31 45 55

PERMUMYND:

Tórfinn Smith

ODDAGREIN

Selma Ellingsgaard

Hjartaskerandi avleiðingar

Ein góð kensla, at vera við í hópnum, ið var møttur í Almanamálaráðnum, tá starvsfólk á Eysturoyar røktar- og ellisheimi handaðu Anniku Olsen, landsstýriskvinnu, mótmælis-skrivið fyri nøkrum døgum síðani.

Talufrælsið er gull vert og tað er alneyðugt, at starvsfólk tora og vilja tala at – borgarunum at frama – og at tey fáa viðurkenning og ikki verða hartaði fyri at brúka henda rætt

Tað er ikki minni enn hjartaskerandi at uppliva hvørjar avleiðingar færdi figgjarpolitikkurin hevur.

Tí tað er júst tað málið snýr seg um.

Figgjarmálaráðharrin var dagin eftir í útvarpinum og vildi vera við, at nú høvdu tey so at siga bjarga støduni, við at finna eina eykajáttan, ið tók broddin av.

Snildisliga fekk hann sagt, at nakrir stovnar ikki høvdu hildið játtanina og á henda hátt snara málinum og skumpa ábyrgdina av færdi politikkinum yvir á stovnsleiðslu og starvsfólk. Hetta er at skjóta langt við síðuna av og ikki sømiligt.

Hvussu skal roknið hanga saman, tá stovnar ikki fáa neyðugu játtanina at leggja upp fyri hækkingu útreiðslum, ið eru givin kor.

At veita eina ábyrgdarfulla og nøktandi tænastu kostar – og at tænastan gerst dýrari tá útreiðslurnar hækka er sjálvsagt, tað er ikki rocketscience.

At reka samfelagið fyri somu krónur í fleiri ár, og enntá skerja enn meira fyri at røkka visjón null í 2016 – Ynskja feroyingar at vælferðarsamfelagið verður niðurlaðað á henda hátt? Eri fullvís í at svarið er noktandi!

Einaferð var visjónin:

„Heimsins besta samfelag ár 2015“

Hvagar eru vit á veg?

Vit spara okkum ikki til vælferð.

Og vit hava bæði ráð – um vilji er til tess – og eisini skyldu, at veita eina dygga og mannsømiliga tænastu á øllum økjum til allar landsins borgarar.

Í blaðnum eru fleiri áhugaverdar greinar. Greinin á blaðsíðu 25 og 26 er júst um hvørja ávirkan færdi figgjarpolitikkurin hevur og hví tað er alneyðugt at sleppa "visjón null".

Nevnd og umsiting hava nú sett hol á aðru rundferðina kring landið at vitja tykkum, limir felagsins, á heimabeiti.

Vit settu okkum fyri í 2009, at fara slíka rundferð og at hetta skuldi vera ein afturvendandi táttur annað ella triðja hvørt ár. Eins og við spennandi tilgongdini og møguleikum hjá fábólkunum, so eru hesar vitjanir somuleiðis ein liður í m.a. at styrkja samstarvið og samanhaldið innanfelags - at limir kenna seg sum part av og tættari at felagnum.

Tað er ein fragd, at fáa høvi at vitja tykkum og fáa nærri innlitt í tey mongu, fjølbroyttu og týðningarmiklu arbeiðsøki, tit røkja.

– Takk fyri

Eitt gott og fjálgt summar verður ynskt tykkum øllum.

www.starvsmannafelag.fo

MÁF kveikir og stuðlar áhugaleik

– Hóast vit ikki altíð síggja úrslit av okkara arbeiði beinavegin, so bragdar mangan umsíðir, sigur Eir í Ólavsstovu, umsitingarleiðari hjá Meginfelag Áhugaleikara Føroya

Orð og myndir: Tórfinn Smith

Í besta sjónleikaraumhvørvi, í húsum Hans Andriasar Djurhuus, skamt oman fyri Sjónleikarhúsið í Havn, við standmyndini av skaldinum millum húsinu, heldur Meginfelag Áhugaleikarafelag Føroya til við Eir í Ólavsstovu sum umsitingarleiðara. Í hesum starvi hevur Eir, sum hevur útbúgving og drúgvar royndir í ymiskum sjónleikarhøpi, nú verið í tvey ár. Upprunliga fór hon til Danmarkar at nema sær útbúgving innan kommunikation, sum hon eisini arbeiðdi við í Danmark í nøkur ár. Harafturat nam hon sær sjónleikaraútbúgving á Comedia skúlanum í Keypmannahavn, og hevur í mong ár havt tilknýti til útvarp og sjónvarp í Føroyum. Ikki minst minnst vit Eir frá barnasendingum bæði í sjónvarpi, har hon var við at gera fyrstu barnasendingina yvirhøvur, og útvarpi.

– Burtursæð frá tí at talan var um eitt starv sum umsitingarleiðari, visti eg ikki so nógv um hvat starvið fór at bera í sær, men tað hevur so víst seg at vera stórir fyrimunur, at eg frammanundan ikki var ókend í sjónleikarhøpi, tí starvið er so mangt annað enn vanligt skrivstovu-arbeiði við skrivaraborðið. Best dámar mær tann kreativa partin, og stuttligt er at hitta tey mongu, sum koma higar at tosa um tað, sum tey eru í gongd við. Tað kann vera eitt handrit, sum tey vilja práta um, ella kanska kenna tey á sær, at tey eru steðgað upp og vita ikki reiðiliga hvussu tey skulu koma í gongd aftur. Hetta brúki eg rættiliga nógv tíð til og eri sera spent at síggja hvat úrslit

Eir í Ólavsstovu er umsitingarleiðari hjá Meginfelag Áhugaleikara Føroya

tey koma til, sigur Eir, sum feignast um tann stóra áhuga ungfólk hava fingið at gera stuttfilmir.

Leiklistaskúlin ger mun

Hesi seinastu árinu hevur Meginfelagið skipað fyri leiklistaskúla, hvørja ferð við fyra verkstovum á skránni. Talan er um leiklist, leikstjórn, skriva til pall og senografi. Teir fimm dagarnir skúlin er, fer undirvísingin fram á háskúlanum, har næmingarnir eisini búgva. Við teimum fyra verkstovunum fáa næmingarnir innlit í og arbeiða við tí ein leikur ber

í sær. Frá handriti til leik á palli og fáa sostatt eina samlaða uppliving av hvussu tilgongdin til ein leik er, og síggja úrslitið av egnum arbeiði. Eir greiðir frá, at Leiklistaskúlin er fyri ein stóran part ætlaður sum kveikjari til áhugaleikarar og limafeløgini, og tí vónar hon at limafeløgini taka hendan møguleika til sín. Bæði tá umræður um at skriva leikir og framføra teir.

At síggja eitt nýtt føroyskt upp-runahandrit hevur verið sum lundí á jólanátt, men her eru glottar at hóma, heldur Eir, sum heldur, at eisini í so

Í besta sjónleikaraumhvørví, í húsum Hans Andriasar Djurhuus, skamt oman fyri Sjónleikarhúsið í Havn, við standmyndini av skaldinum millum húsini, heldur Meginfelag Áhugaleikarafelag Føroya til við Eir í Olavsstovu sum umsitingarleiðara.

máta hevur Leiklistaskúlin gjørt mun. Eitt nú setti Súsanna Tórgarð sjøtul á sítt handrit til leikin, sum herfyri varð framfördur á Tjóðpallinum, á einum skeiði hjá Leiklistaskúlanum. Harafturat eru eisini onnur leikrit, sum meira ella minni eru sprottin á einum av hesum skeiðum, sum MÁF hevur skipað fyri. Árligi leiklistaskúlin hevur júst verið við luttakarum úr ymiskum limafeløgum hjá MÁF, og tað heldur Eir kann vera eitt tekin um, at nú fer aftur at bragda í sjónleikaraumhvørvinum kring landið.

Serliga filmurin hevur áhuga

Spurd hvussu hon heldur áhugaleikurin hevur tað í Føroyum í dag sigur Eir, at hugsað vit um alt vaksandi áhugan fyri at gera stuttfilm, stendur bara væl til við nógvu spennandi verkætlanum, og tá talan er um feløgini eru, sum vera man, nøkur meira virkin enn onnur. Eir heldur, at fólk eru ikki so staðbundin longur, og eru tey í ein ávísan mun eins nógvi við í øðrum sjónleikarfelag ella bólki enn heimafelagnum, og tí heldur Eir tað vera ein spurning um tey ikki eiga at leggja á ein eitt sindur øðrvísi

bógv. Heldur enn at hugsa so nógvi um hvørt einstakt felag so heldur brúka kreftirnar at stuðla verkætlanum.

– Vit royna at stuðla á ymiskan hátt, men ikki er altíð at vit síggja úrslit beinanvegin, men tá nakað er fráliðið kann tað vísa seg, at okkara arbeiðið ikki hevur verið til fánýtis kortini, sigur Eir sum leggur afturat, at avmarkað er eisini hvat tey kunnu gera við eini so avmarkaðari umsiting og fáum pengum.

Ov fáir leikstjórar

Hóast allir lutir í einum leiki hava nógvi at týða, hevur tó leikstjórin hin størsta týdningin, tí ikki er hugsandi at fáa nakað burturúr uttan við einum leikstjóra, sigur Eir, sum harmast um at vit eiga ov fá útbúgvin fólk sum kunnu átaka sær hesa uppgávu og sum kunnu vera feløgnum til hjálpar. Onkuntíð eydnast tibeit at fáa onkran útlendskan leikstjóra higar. Tað kemur væl við, tí áhugaleikur kann als ikki klára seg uttan ein veruligan leikstjóra, – annars verður tað sum ein skúlaflokkur uttan lærara. Tað eru føroyskir leikstjórar sum arbeiða uttanlands, men av tí at so lítið

av pengum eru í føroyskum sjónleiki, er lítið motiverandi hjá teimum at koma heim aftur, sigur Eir.

Spennandi men eisini ørkymlandi

– Eitt spennandi og mennandi starv har tveir dagar neyvan eru eins, men tað kann viðhvørt eisini vera eitt sindur strævið og ørkymlandi at vera leiðari fyri nakað, sum er so ódefinerað, sum hetta økið, – tí hvat er í veruleikanum tað at vera áhugaleikari? Tað eru tey, sum spæla áhugaleik og eru nøgd við tað, men so eru aftur onnur, sum eru byrjað sum áhugaleikari og fegin vilja nakað meira, um tey fingi móguleika til tess. Hesi lúka ikki treytirnar at virka á Tjóðpallinum, men eru annars væl frammanfyri aðrar áhugaleikarar. Hesi eru ikki so fá, og detta á ein ella annan hátt niður í millum, og tað heldur Eir vera stórt spell, men hinvegin enn ein avbjóðing. MÁF stuðlar fyrst og fremst sínum limafeløgum, men einstaklingar kunnu tó eisini koma upp á tal at fáa stuðul.

Starvsmannafelagið hefur keypt grannahúsini í Vørðsluni

Tá Mentamálaráðið lýsti ognirnar hjá Kringvarpinum í Vørðsluni til sølu, gjørdi nevndin av at leggja eitt boð inn uppá grannaognina, t.v.s. bygningin sum handilin Smæran var í, sum bleiv høvuðsumvaldur og uppbygður í 1996. Bygningurin er í 3 hæddum og tilsamans 1090 m².

Boðið, sum Starvsmannafelagið lat inn til Mentamálaráðið, var 6,75 mió.kr. Tá freistin fyri at bjóða uppá ognirnar var úti, hevði eingin annar keypari lagt boð inn, so Starvsmannafelagið fekk ognina fyri 6,75 mió.kr.

Tað er Trygdargrunnurin hjá Starvsmannafelagnum, sum kemur at eiga bygningin. Keypið er ætlað at verða ein íløga

hjá grunninum. Ætlanin er at gera nakað av umvælingum inni í bygninginum, soleiðis at hann kann brúkast til fakfelags- og fundarvirksemi, umframt at kanna hvussu báðir bygningarnir kunnu samanbyggjast.

Við hesum keypinum hefur Starvsmannafelagið skapt góðar karmar fyri arbeiðinum í felagnum, m.a. hjá fakbólkunum. Harumframt gevur keypið eisini góðar karmar fyri møguleikum hjá fleiri fakfeløgum at virka undir sama taki og soleiðis fáa gjørt størri gagn av felagstænastum.

Spyr okkara ráðgevar á heimasíðu okkara

Starvsmannafelagið hefur fleiri ráðgevar, við ymsum førleikum, knýttar at felagnum. Nú ber til at fara inn á heimasíðu felagsins www.starvsmannafelag.fo og skriva til viðkomandi ráðgeva, um tú hefur onkran fyrispurning, sum viðkoma tínum starvi – sosialum viðurskiftum, eftirløn ella lögfrøðiligum málum. Á forsiðuni til vinstru er mynd av ráðgevunum, har kanst tú fara inn, og velja tann ráðgevan, tú metir kann svara tínum fyrispurningi. Fyrispurningarnir verða viðgjørdir í trúnaði.

Vegna summarfrí er skrivstovan stongd frá og við mánadegnum 22. juli til mánadagin 12. august.

Á vitjan hjá Heilsutrygd

Nevnd og umsiting vitjar limir og stovnar

Nevnd og umsiting hava verið runt landið seinastu árin og vitja limir sínar á teirra arbeiðsplássum. Nú er so ætlanin at taka tátin uppafur. Hetta er ein liður í at minka um fjarstöðu millum felag og limir, og soleiðis kunnu vit og limir seta andlit á hvønn annan. Hetta vóna vit er við til at skapa eitt tættari samband og samskipti.

Fyrsta vitjanin var í Klaksvík 22. mai, har vit stökku inn á gólvi hjá Heilsutrygd, Klaksvíkar kommunu, Norðoya Fornminnissavn, Klaksvíkar Bókasavn, Taks, Almánaverkið og Posta. Vit steðgaðu í umleið hálvan tíma á hvørjum stað, vit náddu ikki at vitja fleiri stovnar tann dagin. Um kvöldið var ein kvöldseta við ábiti og fyrilestri í Spaniastovu. Selma Ellingsgaard greiddi frá hvat felagið arbeiðir við og hvørjar

tænastur felagið veitir limunum, eisini greiddi hon frá endamálið og týðninginum at stovna fakkbólkar. Aftaná greiddi Jan Jacobsen, stjóri á LÍV um seinastu broytingar innan pensjónsviðurskipti hjá limunum. Herbjørg Hansen undirhelt við tónleiki. Samanumtikið ein væl eydnaður dagur.

Eisini hava vit sett í kalendaran at vitja í Eysturoynni 12. juni. Leisturin verður nakað tann sami, at náa at vitja so nógvar limir, sum tilber. Og so hava vit eina kvöldsetu um kvöldið.

Vit vóna at síggja nógvar limir til kvöldseturnar, og allir limir eru hjartaliga vælkomnir.

Eftir summarfrítíðina halda vit áfram við vitjanum til hini økini í landinum.

Selma hevur framløgu um týðningin av at vera í fakkbólki og í fakkfelagnum

Herbjørg Hansen úr Klaksvík framførir egin lög

Nevnd og umsiting á arbeiðsvíkuskifti í Skálavík

Nevnd og umsiting vóru á deplinum í Skálavík á arbeiðsvíkuskifti 12.-14. apríl. Hetta er á øðrum sinni, at vit hava verið á slíkari legu. Vit mettu at tað kom væl burtur úr, og fingur tilrættislagt nógv av teimum ætlanum og tí arbeiði, ið liggur fyri framman í felagnum.

Vit hava saman við Boga Eliassen, ið er eksternur ráðgevi, arbeitt í eina tíð við visjónsarbeiðinum í felagnum. Nú er komið so mikið áleiðis, at vit eru komin fram til, hvørji okkara fokusøki skulu vera, fyrst og fremst at tæna okkara limum á besta hátt.

Okkara fokusøki eru:

- Bygnaður
- Ráðstevnur, førleikamenning og tiltøk
- Lønarskipan
- Fakfelagssamstarv
- Nútímanngerð av sáttmála
- Samfelagspolitiskur aktørur

Á leguni bleiv arbeitt meiri við konkretum málum út frá fokusøkjunum, har uppgávur blivu lagdar í tíðarætlan og ábyrgdarbýti.

Selma leggur fram úrslit frá bólkaarbeiði: Frá vinstri: Súni, Selma og Guðrið

Nógv hugarok og djúp fokusering. Frá vinstri: Karin, Súni, Niels og Svend Áge

Eftir ein langan arbeiðsdag er gott at avstressa í heita pottinum

NEVNDARLIMUR SKRIVAR

Felagið og limirnir

Niels á Reynatúgvu, skrivar

Starvsmannafelagið er limir tess! Hetta er sagt áður, og skal endurtakast umaftur og umaftur. Uttan limir er einki felag!

Nevndin arbeiðir altíð til felagsins frama, og harvið eisini til fyrimuns fyri einstaka limin. Allir limir kenna seg ikki altíð líka væl viðfarni. Tá er bara at venda sær til felagið og fáa eina frágreiðing. Ringt er at gera øllum til vildar, men grundsjónarmiðið er, at nevnd og felag altíð arbeiða til limanna fyrimun.

Fakbólkar

Eitt arbeiði, sum hevur verið leingi ávegis, er loksins komið undir land.

Meira ella minnið. Leingi hava nevnd og umsiting arbeitt við, at fáa stovnstett fakbólkar í felagnum. Orsøkin til hetta arbeiði er, at Starvsmannafelagið er eitt sera stórt felag við nógvum ymiskum starvsheitum. Vit taldu væl omanfyri 300 heiti. Fyri at tann einkulti limurin skal kenna seg hoyrdan, og merkja at felagið er til frama fyri júst hansara fak, so mugu vit definera fakbólkar nærri. Og tað er júst hettar arbeiði, sum nú er gjørt.

Vit vilja ikki hava ov nógvar fakbólkar, fyri at teir skulu vera greiðari at umsita. So vit hava roynt at seta fak

saman, sum hava eitthvørt til felags. Hettar arbeiði hevur verið sera torført, tí ringt er, at meta um, hvat veruligt starv liggur aftanfyri einkultu starvsheitini.

Stovnsetingin av hesum bólkum byrjaði síðst í 2012, og helt áfram í 2013 fram til aðalfundin. Vit vóru sera spent at fara undir hetta fyri endiliga at síggja, hvussu undirtøkan fyri hesum var ímillum limirnar. Og eg má siga, at eg eri eitt sindur skuffaður. Tað hevur verið sera torført, at fáa fólk at mæta til stovningarfundirnar. Øll hava fingið boð í góðari tíð, so móguleikin var har. Nakrar bólkur hava vit ikki kunna stovna, tí eingin møtti á fundinum.

Spurningurin er so hví? Er tað nevndin, sum hevur misskilt tørvin á hesum? Vit hava oftani hoyrt, at limirnar kenna seg fremmandar í egnum felagi, tí tað er so breitt, og tey einkultu síggjast ikki aftur. Hettar við fakkbólkum skuldi hjálpa uppá tann trupulleikan. Limirnar skuldu kenna, at júst teirra fak eisini var týðningarmikið í stóra limaskaranum. Teimum, sum møttu til hesar fundir, takki eg hjartaliga, tí tað eru hesi áhugaðu, sum skulu hjálpa hugskotinum ávegis.

Vit hava tó als ikki mist mótið við hesum arbeiðinum. Vit vilja, at hvør einasti limur í Starvsmannafelagnum er heimahoyrandi í onkrum fakkbólki. Tá hendan skipanin hevur koyrt í eina tíð, kunnu vit eftirmeta og taka eina avgerð um, hvat skal tillagast limanna ynskjum. Og júst hettar við tillaging er ein týðningarmikil partur av fakkbólkastovnanini. Vit hava valt at hava bólkarnar opnar tað fyrsta árið, fyri at limirnar sjálvir kunnu koma við ynskjum um, hvar teir kenna seg heimahoyrandi. Á henda hátt vilja vit tryggja, at limirnar kenna ein eigaraskap av og ábyrgd fyri fakkbólkunum.

At stovna fakkbólkur er ein liður í menningini at felagnum. Okkara tilvera á einum dynamiskum arbeiðsmarknaði er ikki ein sjálfvlgja. Felagið má fylgja við menningini bæði lokalt og globalt, fyri at kunna bjóða limunum eitt sterkt og áhugavert fakfelag, at knýta seg at. Rembingar og rák í útheiminum koma altíð hendan veg fyrr ella seinni, og hava

vit tí tíð, at fyrireika okkum eitt sindur uppá framtíðarinnar broytingar.

Limur ella ei

Í okkara grannalondum hava vit sæð stórar broytingar á arbeiðsmarknaðinum, har fakfelagslimir eru rýmdir úr sínum felagi fyri antin at gerast limir í einum bíligari „gulum“ fakfelagið, ella fyri at sleppa sær heilt burtúr fakfelagstilhoyrinum. Hettar er ein órógvandi gongd, sum vit mugu taka sum okkara størstu avbjóðing. Starvsmannafelagið má vera eitt felag, har limirnar aktivt velja at verða limir, tí at teir síggja fyrimunir við felagsskapinum. Hettar merkir ikki, at felagið skal heilt „forpoppast“, men tó tillagast og moderniserast. Tey grundleggjandi virðini í einum fakfelagi eru enn galdandi. Vit eru her, tí vit vilja verja vunnin rættindi. Rættindi, sum fólk undan okkum hava barst fyri, og sum tað er okkara skylda at verja og arbeiða víðari við. Saman standa vit sterk. Hettar er prógvað ferð eftir ferð. Vit síggja dagliga, at brúk er fyri felagnum, at verja rættindi hjá limum. Hettar arbeiði er ikki nakað, sum øll síggja. Oftast eru tað viðkvom mál, sum bert felagið, arbeiðsgevarin og teir raktu limirnar vita um. Tað er ofta ikki fyrr enn ein stendur við trupulleikanum, at ein sær stóru fyrimunirnar við at vera limur í felagnum.

Stóra limaflýggjanin byrjaði í 2006 í Danmark. Síðani tá eru gjørdar kanningar av, hví limir velja at melda seg út. Í bókini „Kollektiv handling – faglig organisering og skift af fagforening“ hava rithøvundarnir hesa niðurstøðu: „Ofta er lønmodtagernes bevæggrunde økonomisk funderede eller værdibaserede, og disse grunde bør medtænkes, når fagforeninger fokuserer på fastholdelse og rekruttering af nye medlemmer. Fagforbundene skal slankes og effektiviseres endnu mere, der vil komme flere fusioner, og det skal være billigere at være medlem.“

Hettar er stóðan í Danmark og aðrastaðni, men ikki enn heilt so galið hjá okkum. Starvsmannafelagið hevur afturgongd í limatalinum, og vilja vit steðga hesum. Ein trupulleiki er ein grógvandi eginumsorgan, har mest

verður hugt eftir eins egna tørvi og pengapungi. Hettar er móguliga nakað, ið fylgir við einum vaksandi høgrráki, sum eisini sæst her á okkara klettum. Um fólk ideologiskt sæð flyta seg frá fakfeløgnum, so er hettar ein partur av avbjóðingini hjá okkum. Vit mugu vísa á, hví vit eru her og hvat gagn limir kunnu hava av felagnum. Undirvísing og nærheit, har felagið kemur í kontakt við limir, eru amboð sum kunnu nýtast í herferðini at tekkjast limum. Núverandi sum komandi.

At tosa um slankikur og effektivisering er órealistiskt í okkara høpi. Við verandi uppgávum og ætlanum hórar umsitingin so dánt undan. Kalendarin er fullur av avtalum, so næstan hvør tími má planleggjast. Eitt stórt felag sum okkara, sum hevur so stóran leiklut á arbeiðsmarknaðinum, kann ikki loyva sær at sleppa ábyrgdini. Ábyrgdini fyri at samráðast við arbeiðsgevarar, ábyrgdini fyri at vera ein kompetentur samfelagsaktørur, og ábyrgdini fyri at taka sær væl av einkultu limunum. Hettar kunnu vit bert gera, um vit hava eina sterka umsiting og nevnd.

Framtíðin

Eitt stórt arbeiði hevur verið lagt í at avdúka hvønn veg felagið skal flyta seg, fyri at klára at mæta framtíðar avbjóðingum. Hettar visionera arbeiði er gjørt av nevnd og umsiting í samstarv við Boga Eliassen. Vit hava funnið fram til nøkur økir, sum skulu betrast, fyri at felagið kann mennast í samsvar við krøv frá limum og arbeiðsmarknaðinum. Mál og tíðarfreistir eru ásett, og vit eru longu í holt við, at arbeiða fram ímóti loysnum. Meira verður at frætta um hettar, tá arbeiðið er komi longri ávegis.

Okkara felag skal alla tíðina mennast og tillagast, soleiðis at limirnar fáa fyrimunir av sínum limaskapi. Eitt felag, sum bert er til fyri felagsins skuld, er dømt til at doyggja. Hesa menning skulu vit hava dugnalig og iðin fólk til at fremja, og tað hava vit tibat. Hettar kostar tilfeingið bæði í tíð og pengum. Og tað vilja vit gjarna lata, fyri at fáa tað felagið vit ynskja. Eitt felag sum er til fyri limin, tí limurin er felagið.

Aðalfundurinn 2013

Nevndin á aðalfundinum

Myndir: Jens Kristian Vang

Leygardagin 9. mars hevði Starvsmannafelagið aðalfund í Læraraskúlahøllini á Frælsinum í Havn. Forkvinna felagsins, Selma Ellingsgaard, legði fyri við síni árligu formansfágreiðing, har hon m.a. fegnaðist um at tað hesuferð eydnaðist at fáa í lag tríggar sáttmálar yvir trý ár, – við lónardeildina hjá Fíggjarmálaráðnum, Kommunala Arbeiðsgevarafelagið og Posta, eftir stuttari tíð.

Sum vera man, nam hon eisini við politisku støðuna og vísti enn einaferð á

sína misnøgd við flatskattin, sum miðal og láginntøkur einki gagn fáa av. Og sama misnøgd var eisini galdandi við skattingina av eftirlønnum. Forkvinnan helt ikki, at skattabroytingarnar høvdu havt ta búskaparligu ávirkan, sum samgongan ætlaði. Munandi betri hevði verið um skattalættin varð býttur solidariskt, tí so hevði ferð komið á samfelagið, segði Selma Ellingsgaard.

Um fakfelagssamstarvið segði forkvinnan, at hetta var framvegis virkið og at formenninir og umsitingarnar í fakfeløgnum javnan hava felags

fundir. Hon umrøddi støðuna viðvíkjandi ALS, sum felagið eisini hevði gjørt sínar viðmerkingar til í yvirlýsing, har tey heittu á alt stýrið um at leggja frá sær eftir gylta lógvatakið til fyrrverandi stjóran. LÍV fekk eisini innivist í formansfágreiðingini. Selma Ellingsgaard segði, at við at eiga ein part av LÍV fekk Starvsmannafelagið eisini ávirkan á felagið, ið hevur um hendur eitt nú lívstryggingar og eftirlønir hjá limunum. Enn er keypið ikki endaligt. Forkvinnan greiddi eisini frá visjónsarbeiðinum, sum tey eru farin undir,

Hogni Reistrup

Ársins álitisfólk gjordist Alma Hansen

eins og at hon greiddi frá norðurlenska samstarvinum.

Við alt vaksandi virkseminum í felagnum hefur Starvsmannafelagið brúkt fyrir stórra husarúmd. Tí hefur nevndin samtykt at keypa grannabygningin, sum Sjónvarpið hefur húsast í. Eisini er neyðugt við umvælingum av verandi felagshúsum, segði forkvinnan, sum takkaði nevnd, umsiting og álitisfólkum fyrri gott samstarv.

Alma ársins álitisfólk

Sum vanligt hefur verið mongu seinastu árin, hevði nevndin valt ársins álitisfólk, sum í ár gjordist Alma Hansen, sum starvast hjá skúlatannlækninum í Havn. Í grundgevinginum segði nevndin, at Alma áhaldandi hefur stríðst fyrri rættindum hjá sínum starvsfeløgum, at

hon hefur vart áhugamál teirra, at hon hefur havt stóran týðning fyrri felagið, og at hon hefur vakt ans og virðing fyrri álitisfólkauppgávuni.

Eingin búskaparvøkstur uttan fólkavøkstur

– **Fyrri Starvsmannafelagið merkir tað, at vit missa almennar tænar, og at dygdin á almennum tænarum gerst verri, segði Hogni Reistrup, gestarøðari, sum helt, at Starvsmannafelagið kann vera við til at flyta Føroyar rætta vegin.**

Hogni Reistrup er annar útgevarin av bókinu Exit Føroyar, sum kom út í fjør. Hogni Reistrup kallaði fólkaflytingina størsta trupulleikan í nýggjari tíð. Hogni Reistrup greiddi eitt sindur frá sjálvari bókinu. Síðani kom hann inn á, at Fø-

royar missa umleið 150 fólk um árið, og at hetta vísur seg við at tað er trupult at fylla dagstovnar, og at skúlum vænta næmingar. Hetta hefur við aftur við sær, at búskapurin er fyrri ósigri. Eingin búskaparvøkstur kann vera uttan fólkavøkstur, staðfesti Hogni Reistrup. Fyrri Starvsmannafelagið merkir hetta, at vit bæði missa almennar tænar, og at dygdin á almennum tænarum sum heild, gerst verri, helt Hogni Reistrup, sum staðfesti, at færri fólk merkir minni vælferð.

Gestarøðarin vísti hagtøl yvir gongdina yvir fólkatal og burðaravlop. Eisini samanbar gestarøðarin lesandi føroyingar við aðrar norðurlendingar. Hann staðfesti, at 60% av teimum lesandi føroyingum eru uttanlands, samanborið við 25 prosent í Íslandi og 10 prosent í Norra.

Forkvinnan og Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur, saman við Onnu Johannesen, skrivara og Guðrið Joensen, samskipara felagsins

Høgni Reistrup staðfesti, at kvinnurnar mangla og at Føroyar hava eina negativa netto migratió.

Gestarøðarin kom við framskrivingum, sum vísa, at um 25 ár búgva 16 prosent færri fólk í Føroyum, meðan londini rundan um okkum hava fleiri fólk. Eisini staðfesti gestarøðarin, at meðalaldurin í Føroyum hækkar. Høgni Reistrup hevði eisini nøkur boð um hvør lutur Starvsmannafelagsins kann vera at venda gongdini. Um tað hava vit aðrastaðni í blaðnum samrøðu við Høgna um.

Sama limagjald

Aðalfundurinn samtykti einmælt roknskapin sum felagsskrivarin, Anna Johannesen, legði fyri fundin. Eisini varð samtykt at hava sama limagjaldið.

Nevndarval:

Máttu telja fleiri ferðir

Tveir nevndarlimir skuldu veljast fyri 3 ár. Fyri afturvali stóðu Súni Selfoss og Katrin Joensen, sum bæði stillaðu upp aftur, og eisini stillaði Karin Jacobsen upp til nevndarval. Inn vóru komnir 164 brævatkvøður, umframt tær, ið vórðu avgreiddar á aðalfundinum. Tey trý valevnini hildu hvør sína stuttu røðu, og so varð atkvøtt við loyniligari atkvøðu. Fundarluttakararnir kundu atkvøða fyri tveimum valevnum.

Beinta Løwe Jacobsen kundi sum orðstýrari váttað, at aðalfundurinn var lógliga lýstur

Karin Jacobsen er nú aftur partur av nevndini

Tá talt varð upp vísti tað seg, at sera tætt var millum valevnini, og tí varð talt umaftur, og framvegis var sera tætt, men onkur einstøk atkvøða hevði flutt seg við aðru uppteljing. Atkvøðutelararnir mettu tí, at neyðugt var at fáa onnur at vera við at telja upp, so eyka kontroll kundi vera á. Framvegis var sera tætt, og onkrar atkvøður fluttu seg. Uppteljingin tók av tí sama drúgva tíð.

Endaliga úrslitið gjørdist, at Súni Selfoss fekk 112 atkvøður, Karin Jacobsen 113 atkvøður og Katrin Joensen 109 atkvøður. Sostatt var Súni Selfoss afturvaldur, meðan Karin Jacobsen er nývald, og Katrin Joensen fall á valinum.

Eftir hetta var farið til val av varalimum í nevndina. Av tí at Karin Joensen varð vald í nevndina vóru nú bara tvey

valevni til varalim, Jóngerð Hansen og Hilmar Augustinussen, og tey vórðu vald uttan atkvøðugreiðslu. Jóngerð Hansen er fyrsti varalimur og Hilmar Augustinussen annar varalimur.

Óli og Poula afturvald

Nevndin skjey upp, at grannskoðarin hjá felagnum, Óli Regin Hansen, sum hevur grannskoðaravirknið HanSam, helt fram; hesum tók aðalfundurinn undir við. Tiltakslimur hjá interna grannskoðaranum skuldi eisini veljast, og verandi tiltakslimur, Poula Simonsen, tók við afturvali, ongin annar stillaði upp, og varð hon tí afturvald uttan atkvøðugreiðslu.

Starvsmannafelagið kann fremja batar

– At skapa fólkavøxtur liggur ikki bert á herðunum á politiska myndugleikanum, men eisini á fleiri øðrum bólkum í samfelagnum, sum hava stóran týðning. Ikki minst Starvsmannafelagnum, sum hevur stødd og styrkju at fremja broytingar, sigur Høgni Reistrup

Orð Tórfinn Smith. Mynd: Jens Kr. Vang

Skoða vit tøluni fyri kvinnuliga partin í føroyska samfelagnum, síggja vit, at í dag eru 2271 kvinnur millum 25 og 34 ár í Føroyum sammett við 3143 kvinnur í 1985. Gongdin er næstan tann sama, tá talan er um kvinnur millum 15 og 24 ár. Hetta eru kvinnur, sum vanta í samfelagnum í dag. Ein ræðusøga í sær sjálvum. Tað segði Høgni Reistrup, ið saman við Hera á Rógvi hevur ritstjórnað bókina „EXIT Føroyar“, í gestarøðu síni á aðalfundinum hjá Starvsmannafelagnum. Hann vildi vera við, at eisini Starvsmannafelagið kann gera mun fyri at bota um hesa syndarligu og vandamiklu gongd. Um hvør leikluturin hjá Starvsmannafelagnum kann vera, sigur Høgni Reistrup:

– Tað er sera týðningarmikið, at felagið er sera sjónligt og virkið í almenna orðaskiftinum. Í felagsblaðnum, á heimasíðu felagsins og í fjølmiðlunum. Forkvinna felagsins eigur ein stóran leiklut at gera felagið enn meira sjónligt í samfelagnum og minna okkum á stóra tørvin á at verja rættindini hjá alment løntum, sigur Høgni sum heldur, at felagið eigur alla tíðina at hava ein fingur á pulsinum í sambandi við tey sjónarmið, sum verða borin fram í miðlunum og har vísa á hvørjar avleiðingar ávísar politiskar ætlanir hava, bæði á starvsfólk og á samfelagið í síni heild, og harvið eisini á tær avleiðingar, tær kunnu hava á gongdina í fólkatalinum.

Sum dømi um sera viðkomandi mál, sum forkvinnan í Starvsmannafelagnum eisini hevur víst á, nevnir Høgni m.a. skatting av pensjónum við inngjaldi, sum er ein lötuvinningur, og sum seinri kemur okkum aftur um brekku. Tað ræður um alla tíðina at vera virkin í almenna orðaskiftinum, vísa á skeivleikar sum eru, at skerjingar ikki bara merkja limirnar, men alt landið, og somuleiðis trýsta andstøðuna fyri at fáa at vita, hvat verandi andstøðuflokkar ætla at gera, um teir koma framat valdinum.

Ikki bert spara seg úr kreppuni

– Hyggja vit at bruttotjódarúrtøkuni, sum í 2009 var umleið 12 mia. og sum í dag er 14 mia. kann tykjast, at her er alt, sum tað eigur at vera. Men samstundis missa vit á hvørjum ári 20 prosent av hvørjum árgangi og tað ber rætt og slætt ikki til. Í tí sambandi kann Starvsmannafelagið finnast at skeivum raðfestingum, – í fleiri førum politiskum raðfestingum, men felagið eigur eisini at gera vart við síni sjónarmið eitt nú mótvegis Føroya Arbeiðsgevarafelag, sum ofta ger vart við seg, og sum Starvsmannafelagið neyvan í øllum førum kann taka undir við, heldur Høgni Reistrup.

Eitt ítøkiligt mál, sum Høgni heldur vera sera viðkomandi hjá Starvsmannafelagnum at fylgja væl við í og gera vart við seg, er tá politikarar tosa um at tálma almennum útreiðslum, sum vit ofta hoyra.

– Hvat merkir tað fyri fólk í Føroyum, um tann almenni geirin gerst ein minni partur av búskapinum, og toli tað almenna at missa inntøkur til rakstur av almennum tænastrum, tí vit vita, at tað verða alsamt færri fólk á arbeiðsmarknaðinum? Í longdini merkir tað, at tænastrurnar verða verri, tí tess færri vit gerast á arbeiðsmarknaðinum, tess minni verður vælferðin. Fólk mugu renna skjótari, og hesum eigur Starvsmannafelagið at hava eitt vakið eygað við, sigur Høgni. Beinleiðis fyri felagið merkir tað, at talið á limum fækkar og felagið gerst tí tað veikari í mun til aðrar partar av samfelagnum. Harafturat eigur Starvsmannafelagið at verja tann týðning, sum almenni geirin hevur, sigur Høgni, sum sigur seg stórliga ivast í, um einasti mátin at koma úr kreppuni er at spara seg úr henni. Um bert verður táttað í, verða fólk meira varin. Skilabetri man vera at økja um íløgur at fáa samfelagshjólini at mala heldur enn at síggja ein sparileist, sum einasta máta at koma úr kreppuni, heldur Høgni Reistrup, sum minnir á, at bert hesi fyra seinastu árinu hevur netto fráflytingin verið 330 fólk um árið.

Snýr seg ikki bert um hægri útbúgving

– Yvirskipað kunnu vit siga, at fólk við miðal og høgum útbúgvingum eru sera flytfor, og nógv verður tosað um at fáa hesi fólk at flyta heim aftur eftir

lokna útbúgving. Men hóast vit eingi tøl hava í dag, er ógvuliga sannlíkt, at tá fólk uttan ella við styttri útbúgving gerast arbeiðsleys og flyta av landinum, er spurningur um hesi nakrantíð koma heimaftur. Hesi eru í stórum vanda fyri at detta niður í millum, hóast tað er minst líka so umráðandi at fáa tey at støðast og trívast í Føroyum. Tí er eisini umráðandi hjá Starvsmannafelagnum at hyggja at, hvussu útlitini eru hjá teimum limum, sum av onkrari orsök gerast arbeiðsleysir, sigur Høgni Reistrup.

Stór avbjóðing

Spurdur um, hvussu leingi verandi gongd við fráflyting kann halda fram, áðrenn tað verður heilt galið, sigur Høgni, at vit standa upp móti einari sera stórari avbjóðing, og gera vit ikki nakað álvarsligt við tað nú, verður tað ein óloysiligur spurningur, sigur Høgni og hugsar ikki minst um kvinnuundirskotið.

– Á onkran hátt mugu ávís átøk gerast soleiðis, at fleiri kvinnur flyta til Føroya og færri flyta av landinum. Til tess kundi Starvsmannafelagið gjørt sítt til at bøtt verður um móguleikarnar fyri ymiskum eftirútbúgvingum, tí tað eru ikki minst kvinnurnar, sum ynskja at kalla lívlanga førleikamenning, sigur Høgni Reistrup, sum hóast døpur tøl heldur vón vera framman stavn.

– Í Føroyum hava vit styrki til at vit rímliga skjótt kunnu savnast um stórmál. Føroyska samfelagið kom skjótt úr kreppuni í 90-unum, og eg ivist ikki í, at tað ber til at venda gongdini, men so mugu álvarslig átøk gerast. Hetta er ikki ein spurningur um útjaðaran í Føroyum mótvegis miðstaðarøkinum. Og ikki ein spurningur um fólk við útbúgving mótvegis fólki uttan útbúgving. Hetta snýr seg um at tryggja

Høgni Reistrup, ið saman við Hera á Rógvi hevur ritstjórnað bókina „EXIT Føroyar“, var gestarøðari á aðalfundinum hjá Starvsmannafelagnum.

børnum okkara og komandi ættarliðum eina góða framtíð, og tí eiga øll at taka spurningin og avbjóðingina í allar størsta álvara, sigur Høgni Reistrup.

Samstarv millum fakfelag og arbeiðsgevara

Starvsmannafelagið og arbeiðsgevarar skipa fyri felags átøkum. Hitt fyrsta av sínum slag var í Norðurlandahúsinum 8. apríl um Sosialan Kapital

Orð: Tórfinn Smith

Tá Starvsmannafelagið gjørdi sáttmála-semju við Kommunala Arbeiðsgevarafelagið og lønardeildina hjá Fíggjarmálaráðnum í oktober 2012 varð avtalað, at partarnir skuldu fara undir at skipa fyri felags átøkum, sum skulu økja um trivnaðin á arbeiðsplássinum sum partarnir varða av. Tað er ikki ásett í semju við Posta og Føroya Tele, men tey ynsktu at vera við í samstarvinum. Ein arbeiðsbólkur varð settur við umboðum fyri partarnar, og var ráðstevnan í Norðurlandahúsinum fyrsta ítøkiliga úrslitið.

Til tess at hava ein fyrilestur í sambandi við arbeiðsumhvørvi varð danin Tage Søndergård Kristensen boðin. Tage er serfrøðingur í arbeiðsumhvørvi. Hann hevur fingið fleiri heiðurslønir, hevur sitið í nógvum nevndum, og hevur í mong ár verið við til at savna ta vitan, sum í dag verður brúkt í arbeiðinum við arbeiðsumhvørvi. Fyrilesturin kallaði hann: Sosialur Kapitalur – hvat er tað?

Á ráðstevnuni greiddu Annika Flagstad Berg, master í TML, sum er HTU-leiðari hjá SEV og Beinta Wilhelm Fossabrúgv, starvsfólkastjóri hjá Føroya Tele, frá teirra royndum við at arbeiða við Sosialum Kapitali. Eisini hugleiddi Høgni Djurhuus, kringvarpsmaður, um tað góða arbeiðslívið.

Trivnaðarkanning

Seinri parturin av ráðstevnuni snúði seg um eina trivnaðarkanning, sum Starvsmannafelagið hevur latið gjørt millum limir felagsins. 818 limir svaraðu spurningunum, og Selma Ellingsgaard, for-

kvinna felagsins, legði úrslitið av kann- ingini fram. Eftir hetta varð pallborðs- orðaskifti, har luttakararnir søgdu sína hugsan um úrslitið. Við pallborðið sótu Snorri Fjalsbak, leiðari á lønardeildini hjá Fíggjarmálaráðnum, Heðin Mortensen, umboðandi Kommunala Arbeiðsgevara- felagið, Kristian Reinert Davidsen, stjóri í Føroya Tele, Selma Ellingsgaard for- kvinna í Starvsmannafelagnum og

Tummas Nielsen, figgjarstjóri á Posta. Eftir hetta segði Tage Søndergård Kristensen sína hugsan um úrslitið av kann- ingini, og Snorri Fjalsbak hugleiddi um hvussu arbeiðast skuldi fram- yvir.

So var tíðin komin til at for- kvinna starvsmannafelagsins tók samanum og kundi takka øllum fyri ein góðan fund, sum Øssur Winthereig stjórnaði væl og virðiliga.

Samstarv heldur enn stríð

Orð og mynd: Tórfinn Smith

– Ráðstevnan í dag er eitt av felags- tiltøkunum hjá arbeiðsgevarunum og Starvsmannafelagnum, sum vit avtalaðu í sambandi við seinasta sáttmálan, sum røkkur yvir trý ár og tí gevur móguleikar at skipa fyri felags tiltøkum til tess at skapa best móguligan trivnað fyri starvsfólk, sum eisini er treytin fyri tí góða og

virka arbeiðsplássinum, segði Jørgin Niclansen, landsstýrismaður við figg- jarmlum tá hann setti ráðstevnuna. Landsstýrismaðurin gjørdi greitt, at nýggj tøkni flytir okkum alla tíðina, og týðningarmikið er, at rætt má farast fram tá broytingar henda, og tað mugu øll vera felags um. Samstarv heldur enn stríð er leiðin fram- yvir, segði landsstýrismaðurin.

Snorri Fjalsbak, Tage Søndergård Kristensen, Selma Ellingsgaard, Annika F. Berg og Beinta W. Fossabrúgv práta saman á ráðstevnunni

Stór krøv til almenna geiran

Hvussu fæst meira fyri hvørja krónu á almennum arbeiðsplássum og hvussu fæst betri tænasta til borgaran, samstundis sum trivnaður økist millum starvsfólk? Eitt av svarunum er hugtakið Sosialur Kapitalur, heldur serfrøðingur í arbeiðsumhvørvi

Orð og myndir: Tórfinn Smith

Almenni geirin hevur nógvar avbjóðingar fyri framman. Politiskt er kravið, at fáa meira fyri hvørja krónu, samstundis sum krøvini frá borgarunum økjast í hvørjum. Stóri spurningurin er tí hvussu vit fáa dygdargott arbeiði, meira fyri somu krónur, nøgdar borgarar, og at starvsfólk trívast á sínum arbeiðsplássi, at hanga saman. Loysnin

er at virka eftir hugtakinum Sosialur Kapitalur, var høvuðsboðskapurin hjá Tage Søndergård Kristensen í sínum fyrilestri fyri leiðslu og álitisfólk hjá Starvsmannafelagnum, umboðum úr Fíggjarmálaráðnum og øðrum almennum leiðarum.

Tage S. Kristensen segði, at spurningar í sambandi við tær avbjóðingar, sum vit seta almenna geiranum, fylla

nógv í almenna orðaskiftinum í Danmark eins og í øðrum londum. Spurningarnir snúgva seg m.a. um stovnar nýta ov lítið av tíð til kjarnuuppgávur, um hesar eru nóg væl greinaðar og um ov nógví tíð fer til ymisk eftirlit og skjalprógvan. Um ov nógvar og ov lítið umhugsaðar bygnaðarbroytingar fara fram. Um ov líta tilgongd av starvsfólki til tað almenna, tí miðalaldurin á starvsfólki

Stívliga 300 fólk luttóka á ráðstevnunni um sosiala kapitalin

í almennari tænastru økist alsamt. Harafturat tey alt fleiri krøvini, borgarin setur til tað almenna, samstundis sum politikarar ynskja at fáa meira fyri hvørja krónu.

Vilja passa sítt arbeiði

Tage S. Kristensen hevur í mong ár fingist nógv við spurningar í sambandi við arbeiðsumhvørvi. Hann hevur í tí sambandi vitja mong arbeiðspláss og hevur sostatt gott innlit í hvat m.a. starvsfólkini sjálvi siga um teirra dagliga arbeiði. Høvuðssjónarmiðini hjá starvsfólkunum eru, at ov nógv tíð verður brúkt til eftirlit og skjalprógvan, ov lítil tíð er at røkja kjarnuuppgávur, ov nógv og ov lítið umhugsadar broytingar verða gjørdar og alt størri krøv eru frá borgarum, sum mangan tykjast rættiliga ágangandi, tí teir halda seg ikki fáa tað teir hava rætt til. Boðskapurin hjá starvsfólkunum kann tí í stuttum sigast: Bara vit fingi loyvi til at passa okkara arbeiði.

– Øll eru samd um, at almennir stovnar skulu fremja sínar kjarnuuppgávur dygdargott, borgarin skal vera nøgdur, starvsfólk trívast og meira skal fáast fyri hvørja krónu, segði Tage S. Kristensen, og setti sær sjálvum spurningin: Ber til

at fáa alt hetta samstundis? Ja um vit virka eftir hugtakinum Sosialur Kapitalur, er hansara boð.

Kostar einki

Kanningar vísa, at starvsfólk í Norðurlondum hava tey mest mennandi og fjølbroyttastu størvini og hava harafturat rættiliga stóran ávirkan á dagligu arbeiðsgongdina, men samstundis eru krøvini til hesi starvsfólk størst. Endamálið er at arbeiðið verður gjørt dygdargott, sum eisini ger at starvsfólk trívast. Tað hongur saman, segði Tage S. Kristensen, og legði afturat, at boðskapurin við Sosialum Kapitali er m.a., at tað snýr seg um samlaða arbeiðsplássið og ikki um einstaka starvsinnihaldið. Eitt hugtak, har beinleiðis samband er millum dagliga arbeiði og kjarnuuppgávnar, og at arbeiði og trivnaður eru tvær alin av sama stykki. Týdningarmest av øllum er, at starvsfólkini hava álit á tí leiðslan sigur, og at leiðslan hevur álit á at starvsfólkini gera eitt gott arbeiði, segði Tage S. Kristensen, sum segði seg undrast á, at ikki øll virka eftir hugtakinum Sosialur Kapitalur, sum í veruleikanum ikki kostar nøkrum eina einastu krónu.

Norðurlond fremst

Tá talan er um virðini, sum samlað geva hægstu stigini til Sosialan Kapital, liggja Norðurlond fremst. M.a. tá tað snýr seg um í hvussu stóran mun fólk hava álit á hvørjum øðrum. Danmark á odda og beint í hølunum koma Noreg, Svøríki og Finnland.

Sammett við onnur lond er langt millum hendingar við mutri í Norðurlondum eins og hetta er galdandi í Ný Sælandi og Singapore. Ringast stendur til í Italia, Kina, Ruslandi og Somalia. Og meðan vit eru við tað kriminella, so er lægsta talið av fólkum, ið eru sett í fongsul, í Norðurlondum. Her liggur USA annars greitt á odda.

Hvar ein á arbeiðsplássinum, hvar ein er staddur á leiðslustiganum, er ikki eins sjónligt í londunum næst uttan um okkum, sum tað er aðrastaðni, har tað ikki er óvanligt at hava triggjar ymiskar matstovur alt eftir hvørja „tignaðarstöðu“ tú hevur. Tað er at kalla ókent í Norðurlondum. Alt hetta telur við, tá ræður um at kunna siga at eitt arbeiðspláss hevur høgan Sosialan Kapital, segði Tage S. Kristensen.

Trivnaður er treytin fyri einum virknum arbeiðsplássi

Við árligum trivnaðarkanningum og starvsfólkasamrøðum
arbeiða tey á Føroya Tele við þørtum av sosiala kapitalinum

Orð: Tórfinn Smith

Trivnaður og produktivitetur hanga saman. Tí halda tey á Føroya Tele tað hava alstóran týdning at arbeiða við trivnaði á arbeiðsplássinum, sum er ein liður í at gera stovnin so produktivan sum gjørligt.

Tað er eisini orsøkin til, at tey seinastu árin hava gjørt trivnaðarkanningar. Fyrstu kanningina av sínum slag gjørdur tey í 2007, sum varð endurskøðað í 2010, og síðani hava tey skipað fyri trivnaðarkanningum á hvørjum ári.

Beinta Wilhelm Fossabrúgv, sum er stavsfolkastjóri á Føroya Tele, greiddi á ráðstevnunni frá, hvussu tey arbeiða við trivnaðarkanningum og hvat endamálið er. Tað er at gera sær eina mynd av hvussu starvsfólk trívast í fyrirkunni og eyðmerkja økir, har neyðugt er at seta serlig átøk í verk fyri at bøta um trivnaðin. Í hesum sambandi fáa starvsfólk høvi til at vísa á viðurskifti, sum viðvíkja trivnaðinum og samanlagt kann úrslitið av kanningini gerast eitt arbeiðsamboð hjá leiðarum og starvsfólkum.

Øll, leiðsla eins og starvsfólk annars, sum luttaka í trivnaðarkanningini, fáa hesar spurningar: Mál og strategi. Kunning frá leiðsluni og nærmasta leiðara. Viðurkenning fyri arbeiðsavrik. Væntanir og ábyrgdarøki. Førløkar. Siga sína meining, um starvsfólk eru ónøgd. Ósemjur verða loystar rættvíst. Loysa uppgávur, sum hava týdning fyri

Føroya Tele, og nøgdsemi við starvið, tá ið alt er tikið við.

Millum kanningarar velja deildirnar eitt fokusøki og leiðslan velur eitt yvirskipað fokusøki, sum arbeiðast skal við. Dømi um fokusøki sum leiðslan hevur arbeiðt við eru m.a. reglulig kunning á intranetinum eins og felags kunning. Beinta sigur, at tey, sum hava arbeiðsstað í Klingruni í Hoyvík, nýta eina løtu hvønn friggjarmorgun til ein felags morgunmat. Hetta høvi verður nýtt til felags kunning eftir tørvi, kunningina „streamar“ man samstundis út til økini. Úrslitið av hvørjari trivnaðarkanning gevur ein góða mynd av, hvat vit eiga at varpa ljós á til tess at økja um trivnaðin, heldur Beinta.

Á Føroya Tele skipa tey fyri trivnaðarkanning á hvørjum heysti, og á vári hava tey starvssamrøður. Beinta greiðir frá, at við trivnaðarkanningini kanna tey trivnaðin yvirskipað í allari fyrirkunni og niður á deildarstøði. Starvssamrøðan er eitt høvi hjá leiðara og starvsfólki at tosa um tey ymisku viðurskiftini hjá hvørjum einstøkum starvsfólki.

Starvssamrøðan

Endamálið við starvssamrøðuni er, at starvsfólk og leiðari samskifta hvørt við annað um krøv og væntanir til dagliga starvið og skal hon vera við til at tryggja arbeiðsgleði, motivatión og eldhuga. Nøkur av teimum evnum, sum tosað verður um í eini starvssamrøðu, eru:

Hvussu hvør einstakur gevur sítt íkast til yvirskipaðu strategiina hjá stovninum. Høvuðsuppgávur, væntanir, ávirkan og møguleiki fyri at taka eina avgerð. Mongdir av uppgávum í mun til arbeiðstíð. Viðurkenning, motivatión, hjálp / stuðul. Førløkar og samstarv við leiðara, starvsfelagar, aðrar deildir og kundan.

Samskifti sera týðandi

Fyri at kunna viðgera spurningarar í starvssamrøðuni eins og í trivnaðarkanningunum krevur tað, at tað er eitt gott samskifti millum leiðaran og starvsfólkini. At leiðarin hevur eitt gott samskifti við starvsfólk hevur sostatt ómetaliga nógv at siga. Til tess krevst, at leiðarin er fult greiður yvir hvussu ein góð og gevandi samrøða eigur at fara fram. At leiðarin dugir at lurta og ikki minni, at leiðarin veruliga hoyrir tað, sum sagt verður, soleiðis at starvssamrøðan og uppfylging av trivnaðarkanningini kann geva meining. Til tess skipaðu tey fyri einum skeiði fyri leiðarar, sigur Beinta.

Føroya Tele hevur mong ymisk virkisøki og harvið nógvar deildir. Til tess at øll fyrirkunni kann virka sum ein produktiv eind, har starvsfólk trívast, er eisini umráðandi at gott samskifti og samstarv er millum deildirnar. Tað er eisini eitt økjum, sum tey hava fokus á, sigur starvsfólkastjóriin á Føroya Tele.

Fjalda tilfeingið hjá SEV skal gagnnýtast

Orð: Tórfinn Smith

Annika F. Berg, HTU-leiðari hjá SEV, setti sær fyrri, sum ein part av sínari master-útbúgving í arbeiðsumhvørvisleiðslu, at varpa ljós á hugtakið Sosialur Kapitalur. Eitt hugtak, sum ikki so ofta verður sæð sum eitt tilfeingi, men sum kortini hevur alstóran týðning á einum arbeiðsplássi. Og hetta nýtist ikki at kosta nakað í krónum og oyrum.

Á ráðstevnuni greiddi Annika frá kanningini, sum hon gjørdi millum starvsfólkini á SEV, sum m.a. tók støði í hvønn týðning sosiali kapitalurin hevur fyrri framleidni og trygd hjá SEV. Her varð spurt um starvsfólk síggja samband millum trygd og framleidni, hvussu fata starvsfólk starvsfólkini samstarvið á síni deild og millum deildir, og hvønn týðning leiðsluhátturin hjá leiðarum í felagnum hevur fyrri sosiala kapitalin.

Annika sigur, at generelt tosa færoyisk starvsfólk ikki nógv saman. Tað

vísti eisini trivnaðarkanningin hjá Starvsmannafelagnum, og starvsfólkini hjá SEV eru eingi undantøk í so máta. Fólk halda, at samskifti ivaleyst man vera nøktandi, men spyrst tú nærri um tað, er greitt, at samskiftið uttan iva kundur verði betri.

Høvuðsniðurstøðan av kanningini er, at SEV hevur eitt fjalt tilfeingi, sum er tann sosiali kapitalurin. Men fyrri at hetta tilfeingi kann nýtast skilabest, er neyðugt at hækka tann sosiala kapitalin. Annika sigur, at til tess at hækka tann sosiala kapitalin er neyðugt at bróta niður nakrar av forðingunum, sum tarna tí sosiala kapitalinum. Og til tess er neyðugt við eini broyting bæði í mentanini og atburðinum hjá starvsfólkum og leiðarum. Í tí sambandi nevnir hon samskifti, leiðsluhátt, kennskap til hvønn annan og góðan starvsfelagsskap ímóti skemmandi atburði, sum hon málber seg.

Tá ið Annika tosar um at broyta mentan, hugsar hon m.a. um, at vit blanda okkum ikki upp í, hvat okkara starvsfelagar fáast við. Vit tykjast at hava nógv mikið við tað, vit sjálvi fáast við. Vóru vit meira opin móttvegis okkara starvsfeløgum, høvdu vit lært meira hvør av øðrum og ivaleyst eisini hjálpt hvørjum øðrum í størri mun. Tá ræður eisini um at vit taka góðu ráðini frá einum starvsfelaga til okkara, heldur enn at gerast firtin um, at onkur blandar seg, sigur Annika.

Millum annað við støði í úrslitinum í kanningini arbeiðir SEV framhaldandi at økja um tann sosiala kapitalin. Annika sigur, at eitt av tiltøkunum er at skipa fyrri leiðaraútbúgvingum, har høvuðsdentur verður lagdur á samskifti.

Millum annað við hesi tekning vísti Annika á, hvussu ymiska fatan starvsfólk kunnu hava til sína uppgávu.

TRIVNAÐARKANNINGIN:

Samstarv og álit millum starvsfelagar er gott

– Hinvegin eru viðurskipti millum starvsfólk og leiðslu meira so sum so

Orð: Tórfinn Smith

Sambært trivnaðarkanningini hjá Starvsmannafelagnum tykjast viðurskiptini millum starvsfólk sera góð. Til spurningin um hvussu er við samstarvinum millum starvsfólk á einum arbeiðsplássi svara 85 prosent, at samstarvið er altíð ella ofta gott. Stórt sæð sama myndin tekur seg til spurningin um samstarv millum bólkar og deildir á einum arbeiðsplássi. Starvsfólk eru eisini ófør at hjálpa hvørjum øðrum, tá onkur hevur ov mikið at gera. Sama við at hjálpa nýggjum starvsfólki á arbeiðsplássinum, hóast tað ikki er teirra uppgáva. Kanningin vísir eisini, at starvsfólk líta vanliga á hvønn annan. 74 prosent svara hesum spurningi við „í sera stóran mun“ ella „í stóran mun“.

Tá vit koma til spurningar og svar, sum hava við samskipti við leiðsluna at gera, er úrslitið ikki eins jaligt. Tó so – til spurningin um samstarvið millum starvsfólk og leiðslu er gott, svara 65 prosent „altíð“ ella „ofta“, men tá spurningurin er um starvsfólk verða tikin upp á ráð, tá broytingar verða framdar á arbeiðsplássinum, stendur verri til, tí tá svara heili 67 prosent annaðhvørt „onkuntíð“, „sjáldan“ ella „ongantíð/næstan ongantíð“.

Í kanningini vórðu limirnir eisini spurdir um tær fráboðanir, sum koma frá leiðsluni, eru nøktandi, og til tað søgdu 67 prosent „í stóran mun“ ella „lutvíst“. Sama myndin vísti seg at vera, tá spurt varð um starvsfólkini kunnu siga sína hugsanir og vísa kenslur, eins og

til spurningin um arbeiðsuppgávnar verða býttar millum starvsfólk á ein rættvísan hátt.

Spurt varð eisini um starvsfólk fáa viðurkenning fyri arbeiði, sum er væl úr hondum greitt. Til tann spurningin svaraðu 9 prosent „í sera stóran mun“, 30 prosent svaraðu „í stóran mun“, 29 prosent søgdu „lutvíst“, 22 prosent „sjáldan“ og 10 prosent svaraðu „ongantíð/næstan ongantíð“.

Undir miðal sosialkapitalur

Svarini til tey trý høvuðsevnini, sum trivnaðarkanningin snúði seg um – álit, samstarv og rættvísi – eru síðani samanroknað eftir ávísam leisti, soleiðis at komið er fram til eitt virði, sum sigur hvussu vorðið er við sosiala kapitalinum á starvsmannafelagsøkinum.

Er talið niðanfyrir 4,95, er tað tekin um, at starvsfólkini ikki trívast, at tey eru í vanda fyri strongd og at sjúkradagarnir eru nógvir. Tí mugu tiltøk setast í verk. Er úrslitið millum 4,95 og 6,05 er tað nøktandi, men pláss er fyri at bota um. Er talið omanfyrir 6,06 trívast starvsfólkini og arbeiða úrslitagott saman.

Samanroknaðu svarini av kanningini vísa, at talið fyri samstarv er 5,0, álit og rættvísi 4,6 og harvið verður sosial kapitalurin roknaður til 4,8. Tað sigur so mikið, at her er mangt, sum kann gerast betri.

DANSKUR SERFØÐINGUR UM ÚRSLITIÐ AV TRIVNAÐARKANNINGINI:

Bæði betri og verri enn onnur

Orð: Tórfinn Smith

Tage Søndergård Kristensen hevur hugt eftir úrslitunum av trivnaðarkanningini hjá Starvsmannafelagnum og hevur sammett tey við líknandi donsk úrslit. Viðurskiftini millum starvsfólk eru frálík, men verri er við viðurskiftunum millum leiðarar og starvsfólk annars, er hansara yvirskipaða viðmerking.

Sammett við somu viðurskifti í Danmark stendur eins væl og betri til innan almenna økið í Føroyum, sum Starvsmanafelagið varðir av. Í sambandi við samstarv millum starvsfólk lata 85 prosent í Føroyum væl at. Miðal fyri lóntakarar Danmark er 76 prosent. Nakrir starvsbólkar í Danmark liggja á leið á sama støði sum her hjá okkum. Tá tað

snýr seg um álit millum starvsfelagar lata 74 prosent av starvsmannafelagslimum væl at í mun til 68 prosent í Danmark.

Munurin millum londini fer øvugta vegin, tá tað snýr seg um álit á fráboðanir frá leiðsluni. Nøgdsemi í Føroyum er 43 prosent í mun til 54 prosent, sum er miðaltal fyri Danmark. Nøgdsemi millum ávísir starvsbólkar í Danmark, so sum HK og sjúkrarøktarfrøðingar, liggur væl hægri, ávikavist 68 og 55 prosent.

Sama veg vendir myndin, tá spurt verður um starvsfólk fáa viðurkenning fyri væl úr hondum greitt arbeiði. Í Føroyum er nøgdsemi 39 prosent, í Danmark yvirhøvur 48 og fyri HK-økið 65 prosent.

Samanumtikið er niðurstøðan hjá Tage S. Kristensen:

- Nøgdsemi í sambandi við samstarv millum starvsfelagar í Føroyum 85 prosent og í Danmark 76.
- Hava starvsfelagar álit á hvørjum øðrum, – í Føroyum 74 prosent og í Danmark 68
- Álit á fráboðanir frá leiðsluni, – í Føroyum 43 prosent og í Danmark 54, og tá ræður um eitt herðaklapp fyri gott arbeiði er nøgdsemi í Føroyum 39 prosent og í Danmark 48

	Færøerne	Danmark
Samarbejde med kolleger	85%	76%
Stole på kolleger	74%	68%
Tillid til ledelsens udmeldinger	43%	54%
Anerkendelse for godt arbejde	39%	48%

Tage Søndergård Kristensen og forkvinnan í Starvsmannafelagnum skifta orð um sosiala kapitalin

Sosialur kapitalur

– ein íløga í tað góða arbeiðslívið

Arbeiðsplássíð heldur enn sjálvtt arbeiðið

Trivnaður á arbeiðsplássinum er í størri mun tengdur at samlaða arbeiðsplássinum heldur enn innihaldi í sjálvum arbeiðinum, sigur serfrøðingur í arbeiðsumhvørvi

Orð og mynd: Tórfinn Smith

Sosialur Kapitalur, hvat er tað? Ivaleyst hevur onkur verið eitt sindur ivandi um merkingina av hugtakinum tá Starvsmannafelagið, saman við Fígghjarmálaráðnum, skipaði fyri einum felagstiltaki við hesum heiti. Eitt hugtak, tvey orð, sum kann tykjast at hava lítið við hvørt annað at gera, fyri ikki at siga at talan er um eina mótsøgn. Tage Søndergård Kristensen, serfrøðingur í arbeiðsumhvørvi, greiðir frá hví hann

valdi at nýta hetta hugtak í sonevndari hvítbók um trivnað á arbeiðsplássinum. Eitt hugtak, sum frammanundan hevur verið nýtt í øðrum høpi.

– Hugtakið Sosialur Kapitalur hevur Heimsbankin nýtt í fleiri ár at sammeta viðurskiftini millum lond. Hví nøkur klára seg væl og onnur minni væl, hóast treytirnar hava verið tær somu. M.a. sammetti Heimsbankin viðurskiftini í Suður Korea við tey í Nigeria, sum í 1950 vóru á sama menningarstigi. Í dag

er Suður Korea tíggju ferðir so ríkt sum Nigeria. Sagt verður, at Suður Korea hevur høgan sosial kapital og Nigeria lágan. Tað sum liggur í hugtakinum er, at í londum við høgum sosialum kapitali hava fólk álit hvør á øðrum; eitt orð er eitt orð, samfelagsviðurskifti eru trygg og kriminalitetur og korrupsión eru sjáldsom fyrbrigdi, greiðir Tage S. Kristensen frá. Hann leggur afturat, at tað snýr seg ikki minst um menniskjansliga umsorgan yvirhøvdur, og nevnr eitt dømi:

– Fólk gingu til eitthvørt frítíðarítriv, eitt nú fimleik. Komst tú ikki ein dagin, varð ringt og spurt hvar tú bleiv av. Nú gongur tú til fitness, og fólk eru líka glað um tú kemur ella ikki. Bara tú rindar fyrri tíman. Fólk luttaka í minni mun nú í sosialum tiltökum. Hetta er serliga galdandi í størri samfeløgum, – ja, grannin kann liggja deyður nakrar dagar í síni íbúð uttan nakar varnast. Hetta eru tekin um lágan sosialan kapital, sigur Tage S. Kristensen.

Frá samfelag til arbeiðspláss

Orsøkin til at høvundurin til hvítbókina um trivnað á arbeiðsplássinum nýtti hugtakið Sosialur Kapitalur var, at hugtakið frammanundan var kent, men í hesum føri í sambandi við eitt arbeiðspláss heldur enn eitt samfelag, men í høvuðsheitum eru bæði grundað á somu fortreytir og virði.

– Tá vit tosa um eitt arbeiðspláss, tosa vit eisini um fólk á ymiskum stigum í sambandi við vald. Onkur er arbeiðsgevari og onnur løntakarar. Dagligu uppgávnar hjá øllum pørtum kunnu vera rættiliga ymiskar, men týðningarmikið er, at alt fer fram á lógligan hátt, og at øll somuleiðis kenna og góðtaka karmar og leiklut hvør hjá øðrum. Ikki er neyðugt at øll eru samd í einum og øllum, men at øll hava eitt felags áhugamál m.a. tað at starvsfólk trívast og at fyrirkomandi, hvør hon so er, skal vera lív lagað, sigur Tage S. Kristensen.

– At vit hava tikið eitt hugtak úr samfelagshøpi og flutt tað yvir á einstøk arbeiðspláss hefur gjørt sítt til, at flyta hugburð í sambandi við arbeiðsumhvørvi. Áður varð alt ljós varpað á sjálvt arbeiðið, – arbeiðsinnihaldið, tað at at vera lærari, sjúkralæturfrøðingur, fiskimaður o.s.fr., sum eru ógvuliga ymisk bæði so og so. Okkurt meira líkamliga strævið ella krevjandi enn annað. Ikki vóru øll starvsøki eins nógv virð. Tá vit nú kanna hvussu trivnaðurin er á einum arbeiðsplássi, hyggja vit meira eftir hvussu samlaða arbeiðsplássi er, heldur enn eftir hvørjum einstakum starvi. Soleiðis hava vit eisini sæð, at hóast eitt starv ikki verður roknað av teimum mest spennandi, kann talan vera um eitt sera gott arbeiðspláss har

øll trívast væl, har starvsfólk verða hoyrd, hava síni rættindi, og kenna seg sum ein virdan part av heildini. Tá er talan um høgan sosialan kapital, sigur Tage S. Kristensen.

Spurdur um hetta, at fakfeløg og arbeiðsgevari skipa fyrri tilílkum felags tiltökum sum hesum um sosialan kapital, er at rokna sum nýggir tónar á arbeiðsmarknaðinum, sigur Tage S. Kristensen, at so kann tykjast.

– Starvsfólk leggja helst størri dentin á sosiala partin, meðan arbeiðsgevarin hugsar meira um kapitalin. Men um tosað verður um Sosialan Kapital er ikki treytin, at semja er á øllum økjum, men heldur at báðir partar skilja og góðtaka munin á áhugamálunum hvør hjá øðrum. Harafturat liggur eisini í hesum ein felags áhugi at varðveita eitt gott arbeiðspláss, sigur Tage S. Kristensen, og heldur, at tilílk felags átök kunnu eisini hava við sær, at partarnir á arbeiðsmarknaðinum fáa lættari at skilja hvønn annan eitt nú í sambandi við sáttmálasamráðingar.

Felagskeið

Tage S. Kristensen hevur í mong ár hildið fundir og skeið í hópatali á mongum arbeiðsplássum og fakfeløgum í Danmark í sambandi við arbeiðsumhvørvi. Í flestu førum eru tað starvsfólk ella fakfeløg, sum hava heitt á leiðsluna um at skipa fyrri tilílkum skeiðum. Eisini eru mong fakfeløg, sum hava heitt á

Tage S. Kristensen um at koma at greiða frá sínum royndum og hugskotum um eitt betri arbeiðsumhvørvi. Millum fakfeløgini er eisini danska fakfelagið hjá lærarum.

– Fyrstu ferð Lærarafelagið vendi sær til mín, var teirra ætlan, at skeiðið skuldi bert vera fyrri lærarar, men tað helt eg vera vánaligt hugskot. Segði teimum, at skuldi nakað ítøkiligt koma burtúr, skuldu vit eisini hava umboð fyrri leiðsluna, eins og álitisumboð, við. Síðani hava trý fólk møtt frá hvørjum skúla, – eitt umboð fyrri lærarar, eitt fyrri leiðslu og eitt álitisfólk. Soleiðis koma umboðini at forpliktað hvørt annað, soleiðis at nakað ítøkiligt kann koma burtúr.

Eisini politikarar við

Umframt at umboð fyrri starvsfólk og leiðslu eru um felags átök í sambandi við arbeiðsumhvørvi, hava eisini politikararnir víst hesum ans. Tage S. Kristensen greiðir frá, at í Keypmannahavnar kommunu hava politikararnir í nýggju sonevndu strategiatlanini fyrri 2013 sagt seg vilja arbeiða við Sosialum Kapitali í kommununi. Endamálið skal vera at minka um eftirlit og eftirmetan og at virksemi framyvir skal í størri mun byggja á álit. Sama hava aðrar danskar kommunur sagt seg vilja. Felagsmálið hjá teimum øllum er at fáa meira fyrri somu pengar.

Øll samd

Allir seks pallborðsluttakararnir vóru so hjartaliga samdir í einum og øllum, tá teir skuldu siga sína hugsan um úrslitið av trivnaðarkanningini hjá Starvsmannafelagnum at illa ber til at kalla hendan partin av ráðstevnuni fyrri pallborðsorðaskifti, sum heitið annars var.

Allir luttakararnir vóru samdir um at taka úrslitið av kanningini til sín og gera sítt besta fyrri at bøta um tey víður-skifti, sum, sambært kanningini, ikki vóru nøktandi. Ikki minst samskiftið millum leiðslu og starvsfólk annars og

fráboðanir frá leiðslum. Eins samdir vóru allir luttakarar um, at starvsfólk eiga at verða tikin við upp á ráð, og at talan er um eina felags avbjóðing tá ræður um trivnaðin á arbeiðsplássinum.

Forkvinnan í Starvsmannafelagnum, sum eisini sat við pallborðið, segði, at higartil hava tey bert eitt yvirskipað úrslit av kanningini. Nú fer felagið at greina kanningarúrslitini, soleiðis at tey fáa innlit í hvussu stendur til á hvørjum einstøkum arbeiðsplássi, fyrri síðani at arbeiða víðari harfrá.

HØGNI DJURHUUS

Paris Hilton syndromið

Hugleiðing um tað góða arbeiðslívið á ráðstevnuni Sosialur kapitalur
– ein iløga í tað góða arbeiðslívið í Norðurlandahúsinum tann 8. apríl 2013

Mynd: Tórfinn Smith

Ein søga er úr slupptíðini, sum fá vita um, sum fá hava hoyrt. Nógv er annars sagt og skrivað um upprunan hjá høvuðsvinnuni, men júst hendan søgan er farin aftur við bakborðinum.

Tað var sluppin Shining Flower, sum ein fagran dag var á Suðurlandinum.

Teir høvdu fingið nógvan fisk dagin fyri, og nú var klárt at kasta aftur. Hýrurin var góður, tí teir væntaðu sær nógv aftur hendan dagin. Og veðrið var av tí besta.

So kemur skiparin upp á dekkið, setur eina kolu, eina lýsilampu, miðskips á dekkið, og sigur: „í dag kasta vit ikki, tí í dag er starvsfólkadagur.“

Teir gjørdu skjótt av, tóku skiparan, tveittu hann fyri borð, og so fóru teir at fiska og fingið nógvan fisk.

Teir høvdu ein góðan dag. Ein góðan arbeiðsdag.

Tað góða arbeiðslívið

Tað ljóðar sum ein temayvirskrift í einum danskum vikublaði ella tí føroyska Alt for damerne wannabe.

Tað góða arbeiðslívið er at fáa frið at arbeiða.

Frið fyri starvsfólkadøgum, temadøgum, menningardøgum, HR-mennarum, kóksjum.

At sleppa undan at brúka arbeiðstíðina til at koma hvørjum við tvætli, byggja brýr saman, lyfta í felag.

Tað góða arbeiðslívið er at sleppa at arbeiða í friði fyri sosialari samveru, skammrósi, starvsfólkasamrøðum, sum ikki verða brúktar til nakað, trivnaðarkanningum, sum heldur ikki verða brúktar til annað enn skuffubjálving og

Hogni Djurhuus, journalistur var í rætta lagnum á ráðstevnuni

hjá deildarleiðarum at samanbera seg við aðrar deildarleiðarar.

Frið fyri allari hesari torvmoldini í eyguni.

Fáa frið fyri hóttnum um uppsagnir í vikur og mánaðir.

Gevið okkum apum við flutningsbondini bara ein kassa av bananum um vikuna.

Men fyrst og fremst, gevið okkum frið at arbeiða.

Og kanska bara eitt vet av virðing fyri tí, vit gera.

Tað kann gerast við einum telduposti ella einum herðaklappi og tveim-

um, trimum orðum í kaffistegðinum. Tvangsinnlegging heilar dagar er ikki neyðug.

Ella gevið meira løn í staðin fyri vøkur, tóm orð, sáttmálafyllu.

Sosialur kapitalur – ein iløga í tað góða arbeiðslívið. Eg meini tað.

Harra Gud harra formaður, sum lögtingsmaðurin segði.

Veggur við autismu

Fyri skjótt nógvum árum síðani var ein sálarfrøðingur ella okkurt sovorðið, sum einki hevði at gera. Vildi ikki vera løn- artrælur fyri sjei bananir um vikuna.

Hugflogið var gott. Hann avgjörði at skapa ein marknað, sum hann so kundi liva av, liva væl av.

Kendi nakrar stjórar og leiðarar, sum vildu hava starvsfólkið at halda, at teir vóru góðir og fittir við tey. Men hvussu gjørdur tey tað?

Hey, her var marknaðurin. Stjórar og leiðarar hava brúk fyri hjálp at billa starvsfólki inn, at tey hava ávirkan, at lurtað verður eftir teimum, sum sagt blása torvmold í eyguni á teimum.

Tora ikki rættiliga sjálvi, duga heldur ikki.

Tí er akademisk, vísindalig og pseudo-vísindalig hjálp neyðug. Hon kostar, gamaní, hon kostar nógv eisini. Men er tað ikki bara ein mýta, at almennir stovnar eru so illa fyri fíggjarliga?

Eg meini so við, her spilla 400 almenn starvsfólk ein heilan arbeiðsdag burtur fyri skattaborgarans flatskattaðu krónur. Til onga nyttu.

Einki, ikki eitt einasta eitt alment starvsfólk fær eitt gott ella betri arbeiðslív av hesum tiltakinum her.

Men aftur til okkara vin, cand. smartness. Hann fór at endurgeva aðrar menn. Eingin kvinna hevur sagt nakað, sum vert er at endurgeva.

Ein nýggjur bisniss var uppfunnin. Hann vaks skjótt, øgiliga skjótt. Nógvir pengar, tí øll vildu sjálvandi vera við. Tað er sum við jólaborðhaldunum og bygdarstevnunum og flakavirkjunum á hvørjum tanga.

Fyrr, tá ein veggur skuldi flytast á einum arbeiðspláss, bleiv ein handverkari biðin, ein tímurmaður. Nú verður minst ein sálarfrøðingur og helst nakrir akademikarar afturat bidnir, tí tað kann jú hugsast, at veggurin er autistiskur, orsaka hevur autismu, og tí ikki tolir at vera fluttur.

Paris Hilton syndromið

Hetta er ein illusjónsídnaður. Tað ræður um at fáa fólk at halda, at tey eru við, tá avgerðirnar verða tiknar, at tey hava ávirkan, at lurtað verður eftir teimum, at tey verða hoyrd, at tey eru nakað verd.

So er tó ikki. Als ikki. Allar avgerðir eru longu tiknar, áðrenn pøbilin verður rikin í rætt. Tær hevur leiðslan tikið. Men tað virkar betur, um leiðslan altíð kann siga: vit hava spurt fólkið. Vísa avgerðirnar seg at vera skeivar, so stendur leiðslan ikki einsamøll eftir við apuni, tí apurnar vórðu jú tiknar við upp á ráð.

Eg veit ikki, hvussu nógv „hoppa upp á“ alt hetta her. Tað er neyvan kannað.

Eg kalli hetta Paris Hilton syndromið.

Her átti eg sjálvandi at havt power point og varpað eina stóra mynd av Paris Hilton upp á bróstið.

Paris Hilton er heimskend uttan at vera nakað uttan Paris Hilton. Men tað er eydnast at sannføra heimin um, at tað at vera Paris Hilton er vert dagliga umrøðu í øllum miðlum.

Tað er eisini eydnast HR-ídnaðinum, torv-

moldsídnaðinum, illusjónsídnaðinum at sannføra øll arbeiðspláss og allar leiðslur um, at uttan starvsfólkadagar fáa tey ikki verið til.

Tað er ber tilvild, at tey fingur verið til fyrr í tíðini, tá eitt arbeiðspláss var eitt arbeiðspláss og ikki ein vælverumiðstøðu ella hugnaklubbi.

Eingin kostnyttukanning er gjørd, men eg fari at pástanda, at tað kostar nógv og ger onga nyttu.

Tóm orð fyri krónur

Tað ger ikki støðuna frægari, at fakfeløgini spæla við í hesi komediu.

Tað selur góðar lönarkrónur fyri tóm orð. Sáttmálarnir gerast longri og longri fyri hvørja ferð. Fleiri og fleiri orð sum enda við politikkur.

Mítt felag segði nei takk til 220 kr. um mánaðin, tí tey, sum fáa yvir 50.000 kr. um mánaðin, triggir ella fyra limir, einki fingur afturat. Felagið vildi ikki gera mun á limunum. Álitisfólkini fingur longri uppsagnartíð enn aðrir limir, felagið vildi jú ikki gera mun á limunum.

Leiðarin

Nú er ringt hjá okkum vanligu deyðiligu at vita, hvat dentur verður lagdur á, tá leiðarar verða settir. Tað fáa vit ikki

at vita, tað rakar ikki okkum. Heldur ikki, hvør annar søkti. Tá vit so frætta, hvør fekk starvið, spyrja vit, innantanna sjálvandi, Gud viti, hvør annar søkti?

Næstan øll vilja vera leiðarar, eisini tey, sum ikki duga. Og tað tykist soleiðis, at tey, sum ikki duga, fáa leiðarastørvini, tí eina viku eftir, at tey eru vorðnir leiðarar, skulu tey á skeið at læra at vera leiðarar.

Eisini har liggur HR-ídnaðurin framvið. Enn ein góð inntøkukelda.

Samanumtikið: leiðarar taka allar avgerðir. Men tíverri krevur tíðin, at fólkið verður spurt og hoyrt.

Leiðarar vita ikki, hvussu teir fáa billað fólkinum inn, at tey verða hoyrd, hava ávirkan, eru við í avgerðunum. Hvat er so at gera? Jú, sjálvandi, tað sama sum politikararnir, keypa sær spunasmíðir at billa fólk inn, at tey verða hoyrd og hava ávirkan. Hóast tey ikki verða hoyrd og onga sum helst ávirkan hava. Tí, sum sagt, avgerðirnar vóru longu tiknar. Men øll skulu vera samd um, at tað eru røttu avgerðirnar. Torvmoldsídnaðurin hevur jóladagar.

Nei, gamla kapitalistista prinsippið er tað besta.

Arbeiðsgevarin leiðir og býtir út arbeiðið. Longri er tann søgan ikki. At blása torvmold í eyguni á fólk er ikki neyðugt. Tað kostar eisini alt ov nógv.

Aftur á Suðurlandið

Skiparin á Shining Flower? Ja, hann bleiv hálaður um borð aftur, eftir at hava lovað og gjørt eið uppá, at hann ongantíð aftur skuldi koma við einum so skítbýttum boðum sum at hava starvsfólkadag.

Og teir kastaðu og fiskaðu nógv eisini tann dagin. Teir gjørdur okkurt til nyttu. Teir høvdu ein góðan arbeiðsdag, eitt gott arbeiðslív.

Spurdi tú teir um sosialan kapital, høvdu teir svarað, „nei, her er eingin sosialistur umborð.“

Havið ein góðan dag. Farið aftur til arbeiðis!

Landsstýrið skundar undir lágkonjunktur

Fíggjarpolitikkurinn hjá landsstýrinum er skeivur, heldur Starvsmannafelagið. Umfatandi rakstrarátök verða sett í verk at basa bygnaðarligum skeivleikum, sum ikki eru til. Trupulleikin er, at lágkonjunkturur elvir til hall á fíggjarlógini. Við sínum hóttanum um sparingar næstu árinum skundar landsstýrið undir lágkonjunkturin, tí fólk tora ikki at brúka pengar og óttast fyri at missa síni störv

Fíggjarkarmarnir fyri næstu fimm árinum eru lagdir fram, og Starvsmannafelagið heldur, at fíggjarpolitikkurinn hjá landsstýrinum er grundleggjandi skeivur, tí hann skundar undir tann lágkonjunktur, sum føroyski búskapurin er í. Neyðugt er meira enn nakrantíð, at landsstýrið endurreisir álitid hjá húsarhaldunum og vinnuni á búskapin, men landsstýrið ger tað øvugta. Við

at boða frá umfatandi sparingum og ikki at innrokna lønar- og prísavøkstur í rakstrartøluni næstu árinum, spjaðir landsstýrið ótta millum fólk.

Skeiv uppáhald

Landsstýrið sigur í fíggjarkørmunum, at lötan er lagalig at fremja umfatandi rakstrarátök í almenna geiranum, tí búskaparvøksturinn heldur fram. Tá

rákið er við, er rætta lontan at fremja rakstrarátøk, verður sagt. Men rákið er als ikki við landsstýrinum. Landsbankin segði í sínari búskaparfrágreiðing, at búskaparvøksturin fer at minka og verður bara 1,4 prosent í 2014. Tá landsstýrið so samstundis boðar frá umfangandi rakstrarátøkum, skundar tað undir skeivu búskapargongdina.

Í fíggjarkørmunum verður sagt, at talið á løntakarum er vaksandi. Hetta heldur landsstýrið styðjar upp undir uppáhaldið um, at Føroyar hava búskaparligt viðrák í lötuni. Eisini hetta er skeivt. Hagstovan hevur staðfest, at talið av løntakarum vaks frá 2009 til í fjør, men seinasta hálva árið eru ongir løntakarar komnir aftrat. Eisini hetta ber greið boð um ein búskap í lágkonjunktur, sum als ikki hevur tørv á politiskari sjökkviðgerð, men álitisskapandi fíggjarpolitikki, ið skundar undir nýtslu og íløguhug.

Starvsmannafelagið heldur, at sera trupult er at síggja eitt systematiskt hall hjá tí almenna farnu 14 árinum. Tvørtur-í móti hevur landskassin havt hall og avlop við konjunktursveiggjunum, og tí er verandi lágkonjunkturur orsök til verandi hall. Tann vøksturin, sum landsstýrið vil vera við hevur verið stórus síðan 2009, hevur í veruleikanum verið sera avmarkaður. Vøksturin í lönargjaldingum var 5,6 prosent, og prístalið hækkaði samstundis 4,1 prosent. Eisini av hesi orsök er álitid á búskapin lítið.

Køva vøksturin

Í fíggjarkørmunum sigur landsstýrið, at lögukarmurin á 323 mió. kr. fer at stimbra búskapin. Rætt er, at vaksandi íløgur kunnu stimbra búskapin, men virknaðurin av hesum átakinum hvørvur, tá landsstýrið samstundis boðar frá umfangandi rakstrarátøkum í almenna geiranum. Húsarhaldini lata vera við at brúka pengar, og fólk óttast fyri at missa arbeiðið, tí tey vita, at trupult kann vera at finna annað arbeiði. Vit hava longu verið vitni til fleiri uppsagnir í almenna geiranum, og umfangandi uppsagnir m.a. í fíggjarvinnuni vísa greitt, at vinnufyrirøkur heldur spara enn at skapa nýggj arbeiðspláss.

So mikið álvarsligari er tað, at landsstýrið í fíggjarkørmunum avdúkar, at

Starvsmannafelagið heldur, at verandi fíggjarpolitikkur hevur við sær, at húsarhald og vinnulív fara at halda fram at stúra fyri framtíðini

útreiðslukarmarnir til 2018 eru framskrivaðir í 2014-prísnum. Hetta merkir, at møguligar lønar- og prísbroytingar eftir 2014 eru als ikki við í kørmunum. Tá almennir stovnar ikki fáa játtan, sum svarar til lønar- og prísvøkstur, brúkar landsstýrið ta nyttuleysu og skaðiligu plenuklippametoduna. Eisini hetta minkar um álitid á búskapin, tí minkandi álitid ger bæði húsarhald og vinnulív ótrygg.

Í einum búskapi, har álitid grundleggjandi er stórt, koma lønar- og príshækkingar innaftur við øktum skattum og avgjöldum, men hetta ætlar landsstýrið eftir øllum at døma ikki skal henda næstu árinum. Um plenuklipparin verður brúktur móttvegis almennum starvsfólkum, er talan um eina vandamikla sparing, ið skundar undir verandi trupulleikar. Heldur enn at hótta almenn starvsfólk eigur landsstýrið at leggja dent á at fáa uppafur meira burtur úr virðismiklu førleikum hjá starvsfólkunum.

Álitid má endurreisast

Landsstýrið skrivar í fíggjarkørmunum, at ein orsök til stóru skuldarkreppuna hjá fleiri evropeiskum londum er vandi politiskur vilji at fremja neyðugar bygnaðarbroytingar. Hetta er skeivt.

Nógv av teimum londum, sum eru illa fyri í dag, høvdu ikki hall, áðrenn fíggjarkreppan rakti teirra búskapir. Men tá hon rakti, komu tey í umfangandi trupulleikar orsakað av eini óreguleraðari fíggjarvinnu, sum setti almennu kassarar undir ovurstýrt trýst. Eisini føroyingar kendu sviðan avv hesi gongd.

Samanumtikið heldur Starvsmannafelagið, at verandi fíggjarpolitikkur hevur við sær, at húsarhald og vinnulív fara at halda fram at stúra fyri framtíðini. Ófjaldu og ódámliðu hótanirnar í fíggjarkørmunum um null lønarvøkstur ella hópuppsagnir, spjaða ótta millum fólk. Tað, sum fólk vinna, spara tey upp, meðan tey kunnu. Grundleggjandi er óttin fyri at missa starvið so stórus, at økt nýtsla kann ikki koma upp á tal.

Landsstýrið átti at góðtikið, at eitt ávíst hall var á fíggjarlógini í nøkur ár, so álitid á búskapin kann endurreisast. Lágkonjunkturur kann ikki basast við átøkum móttvegis einum bygnaðarlígum halli, sum ikki er til. Landsstýrið sigur seg vilja basa hallinum, tí tað óttast fyri, at landið endar í rentufelluni orsakað av ov stórarri skuld. Nettoskuldin hjá Føroyum er lítil og ongin, so eisini á hesum økinum sær landsstýrið bara brotpartar av samlaðu búskaparmyndini.

Norðurlond skulu hava landsumsiting í heimsflokki

Formenn og forkvinnur í NSO, frá vinstru: Selma Ellingsgaard úr Føroyum, Antti Palola úr Finnlandi, Rita C. Bundgaard úr Danmark, Britta Lejon úr Svøríki, Arni Jónsson úr Íslandi og Pál Arnesen úr Noregi

Ikki ber til at yvirmeta týðningin av demokratiskari, ikki-muturspiltari og virknari almennari fyrisiting. Í krepputíðum verður týðningurin av stovnum í hvørjum einstøkum landi serliga týðiligur. Fyri at Evropa skal vera ført fyri at hevja seg burtur úr hesari áleikandi og ógvuliga vandamiklu búskaparligu og demokratisku kreppuni, krevst ein eftirspurningseggjandi politikkur við iløgum, men eisini eftirlit í figgjargeiranum, virknari skattavald og rættarverk, iløgur í undirstøðukervið og í útbúgving og gransking.

Norðurlond hava søguliga havt almenna fyrisiting og tænastrur, ið hava

virkað væl, og sum borgararnir hava havt stórt álit á. Stovnar, skipan og bygnaður í vælferðini hava gjørt sítt til, at lond okkara hava kunnað greitt tungar kreppur á ein skilagóðan hátt. OECD hevur í frágreiðing sínari Government at a glance greinað almenna geiran, har tað snýr seg um stødd, virksemi og úrslit. Norðurlond ikki bara standa seg væl í kanningini, tey eru millum tey bestu.

Hóast Norðurlond liggja millum tey fremstu í heimshøpi, bæði tá ið tað snýr seg um at fólk hava álit á stovnum og fyrisitingum undir landinum og somuleiðis, hvussu væl fyrisitingin og stovnar

í hvørjum einstøkum landi standa seg, so síggja vit nú tekin til, at sprungur eru um at vísa seg í samfelagsbyggingini, sum elva til ampa. Vit eru stúrin. Tað snýr seg tíverri ikki bara um einstakar hendingar ella einstøk lond, men vit halda, at hetta er eitt rák, sum vit vilja hava ein fingur á loft at ávara um. Niðanfyrri koma nøkur dømi úr hvørjum einstøkum av londum okkara.

Í Svøríki uppliva vit aftur veikleikar í landsins heildarábyrgd fyri undirstøðukervinum. Tokferðslan riggar ikki. Hóast føgur lyfti um tað øvuta, noyddust vit nú at tola ein vetur, har henda týðningarmikla samfelagstænasta ikki

veitir það, hon skal, og það rakar bæði borgarar og vinnulív. Eins týðiligt er það, at borgararnir líta avgerandi almennum virksemi, sum eitt nú Arbeidsávising og Trygging, lítið til. Okkara limir í hesari fyrisiting skulu loysa ógvuliga torførar uppgávur, hóast tíðin er tepur og pengarnir fáir. Tey mæta tá borgarum, sum lata harm sín og vónsvik síni falla aftur á starvsfólkini. Tað hevur við sær vánaligt arbeidsumhvørvi, og álitid hjá fólkni á samfelagið viknar.

Í Noregi hava vit havt ein almennan geira sum heild og ein serligan geira, har eitt av grundeyðkennunum hava verið væl virkandi viðurskifti millum partarnar við at menna dygdartænastur. Hetta er nú um at broytast. Nú verður ein-táttað miðað eftir einari mál- og úrslitastýring, sum ávirkar statsligu leiðsluna og arbeidšmentanina. Ov avgjörda samanblandingin við privata geiran hevur eisini gjørt nakað við dygdina og nøgdina í vælferðartænastunum. Her má staturin taka sereyðkenni síni aftur, leggja new public management til viks og fara undir at nýta tann høga førleika, sum almenn starvsfólk hava, og fara undir aftur at menna leiðslu sína. Vit høvdu fegin viljað sæð broytingar, so at vit kunnu varðveita ein fyrsta floks almennan geira.

Í Danmark eru vælferðarsamfelagið og almenni geirin undir stórum trústi. Tí er tørvur á nýhugsan. Svárið kann ikki vera new public management, miðstýring, útlokalisering og einskiljingar. Í staðin er svárið, at stórir tørvur er á einari álitisnýskipan í almenna geiranum. Nýskipanin skal miða eftir álitni, nýskapan og minni skrivstovuveldi. Leiðsla og starvsfólk skulu í samspæli við borgararnar umhuga, hvussu málini verða rokkin. Á øllum stigum skulu politikarar, starvsfólk og arbeidšgevarar taka upp samstarv um, hvussu almenni geirin verður stýrdur og mentur. Við einari álitisnýskipan skulu vit kunna tryggja ein framhaldandi almennan geira í heimsflokki.

Í Finnlandi eru vit endað í búskaparligari afturgongd sum avleiðing av heimsefvefandi búskaparkreppuni. Finska ríkisstjórnin sparir, skerjir útreiðslurnar og skattar harðari. Tiltøkini ávirka lívið hjá

øllum borgarunum. Ríkisstjórnin heldur fram eins og undanfarnar ríkisstjórnir at endurnýggja og umskipa virkisøkini í ríkisfyrisitingini. Endamálið er at minka starvsfólkahópin hjá ríkinum. Vit kunnu staðfesta, at starvsfólkini í Finnlandi eru fækkað úr stívliga 220 000 fólkum í 1980-árunum til o.u. 84 000 fólk nú, hetta er ein avleiðing av útlokalisering, einskiljingum og øðrum átøkum at umskipa. Skerjingarnar bera í sær, at ríkið skarvar av tænastránum til borgararnar. Hetta hevur við sær, at borgararnir hava ikki longur rættindi á jøvnum føti. Serstakliga teir borgarar, sum búgva burtur á bygd, hava sannað, at grundleggjandi rættindi eru versnað.

Í Íslandi hava vit verið undir trústi líka síðan bankakreppuna í 2008. Viðfevndar skerjingar hava verið gjørdar í heilsu-, vælferðar- og útbúgvingarskipanunum. Tær strategisku skerjingarnar, sum úr stuttum sjónarhorni vóru ein liður í endurreisingini eftir kreppuna, hava ávirkað styrkina í landsfyrisitingini tann skeiva vegin. Í mongum førum hava lønirnar hjá starvsfólkunum verið skerðar, og talið á fólkni í almennum starvi er minkað. Úrslitið er, at arbeidšbyrðin hjá starvsfólkunum, ið eftir eru, er vorðin tyngri, og almenna tænastrá til teirra, sum hava tørv á at fáa veittar almennar tænastrá, er versnað. Nú er lötan komin at byggja upp íslenska vælferðarsamfelagið, so at varandi skaðar ikki verða framdir. Almenni geirin má endurnýggja seg, so hvørt sum vit mæta nýggjum avbjóðingum. Vit vilja síggja ein stat, sum er professionellur, nýskapandi og smidligur, og sum verður sermerktur av samstarvi millum allar partar.

Í Føroyum hava vit merkt fleiri álvar-samar broytingar seinastu tíðina. Ógvuslig skattabroyting við at undanskatta og seta í gildi flatskatt fór fram í bráðum skundi uttan stundir og vilja til grein-ingar og uttan atlit at teimum hørðu mótmælunum. Flatskatturin og mink-aða skattainnkrevjingin bera í sær eitt skeivt býti og gera vælferðarsamfelagið og almenna geiran veikari. Um somu tíð vænta borgararnir sær vælferðar-tænastrá av høgari dygd. Hesi seinnu árinu hava verið eyðkend av skerjing-

um og samanleggjngum. Nú uppliva vit eisini beinleiðis avtøku av týdn-ingarmiklum eftirlitsstovni og demo-kratiskar spælireglur verða lítisvirdar. At landið ætlar at veita borgarunum somu tænastrá við minni peningi, setur enn størri krøv til starvsfólkini hjá tí almenna, og almenni geirin er undir hørðum trústi. Vend má koma í og álit byggjast upp.

Vit, ið umboða tey, sum starvast í landsfyrisitingunum í Norðurlondum, kenna ein ampa á okkum. Hetta eru tíverri ikki einstakar hendingar, vit peika á, tað er eitt rák, sum má fáast aftur á beint. Kreppurnar hesi seinnu árinu stinga djúpt hjá mongum lond-um í Evropa. Til tess at standa seg í kreppum og vanlukkum krevjast sterk lond við einum væl mentum myndug-leikabygnaði. Arbeidšloysi, ógvuslig búskaparlig afturgongd og umhvørvis-vanlukkan krevja úr longum sjónarhorni íløgur í førleikamenning og undir-støðukervi. Ábyrgdina av hesum mugu okkara fólkavaldu taka á seg og taka tey stig, sum krevjast til tess at menna almennu fyrisitingina í Norðurlondum.

Árni Jónsson
Formaður, SFR
Island

Antti Palola
Formaður, Pardia
Finnland

Rita Bundgaard
Forkvinna, HK-Stat
Danmark

Selma Ellingsgaard
Forkvinna, Starvsmannafelagið
Føroyar

Pål Arnesen
Formaður, YS Stat
Noreg

Britta Lejon,
Forkvinna, ST
Svøríki

Virtual reality

Marna Jacobsen

Herfyri sá eg eina spennandi sending í sjónvarpinum um at skapa sær rúm á alnetinum, har tú kanst liva eitt lív við síðuna av tínum veruliga lívi. Sendingin snúði seg í høvuðsheitum um at spæla á netinum og at skapa reglur fyri spæli, at finna upp á nýggjar mátar at vera til, í nógvum fornum snúði tað seg um, hvørt alnetið skuldi skipast við eftirliti og uppleggging ella við demokrati og sjálvsavgerðarrætti. Tað altavgerandi var felagsskapurin, hesi fólkini skaptu sær inni á netinum.

Í bókmentunum, serliga í fantasybókmentunum, hava parallelheimar leingi verið ein veruleiki, sum teir ymsu persónarnir hava flutt seg ímillum. Vit kenna tað til dømis frá bókunum hjá Philip Pullman, *Myrkursins frumevni*, men fleiri aðrar góðar og minni góðar bókur eru skrivaðar við hesum fortreytum.

Nú tykist tað, sum um hetta als ikki er nakar fantasiur, men ein sannroynd, sum fer at gera virtuella heimin ella tykisheimin líka veruligan sum tann heimin, tú ferðast í beint nú.

Tað verður mangan sagt, at bókmentir eru eitt slag av veruleikaflyggjan, har kanst tú gloyma teg burtur og uppliva ein annan heim, sum kann vera bæði vakrari, meiri spennandi og fyrimyndaligari enn tann, tú ert í til gerandis.

Sama kann sigast um ein tykisheim kallaður Facebook, sum skjótt næstan hvør einasti føroyingur millum 14 og 60 er partur av.

Í einum veruleika, har peningavaldið verður alt meira rátt og kyniskt, og har politikarar á ongan hátt lurta eftir, hvat fólkíð vil, og hvørjar trupulleikar tey stríðast við í gerandisdegnum, men stýra og taka avgerðir fullkomiliga yvir høvdið á øllum, er Facebook sum ein frelsandi eingil.

Her kanst tú skapa títt heilt egna lív upp á tínar egnu treytir. Tú gert av, hvat tú vilt hava fram um teg sjálva, tú gert av, hvussu tú sært út, hvørjar meiningar tú vilt hava fram, hvussu títt heim sær út, hvørjar vinir tú hevur, stutt sagt tú kanst skapa tær títt egna perfekta lív. Helst er hetta ikki beinleiðis ein lívslygn, helst er hetta ein ynskidreymur, tí tú skapar teg sjálva og títt lív, júst soleiðis sum tú vilt hava onnur at halda teg hava tað. Í so máta sigur tín vangamynd á Facebook eina rúgvu um teg sum persón. Lívslygn er tað tó kortini, tí í staðin fyri at fara út í veruleikan at gera nakað við hann, at broyta tilverugrundarlagið hjá tær og mær, so letur tú standa til og brúkar alnetið til at oysa allar tínar frustratióinir út um politikk og politikarar, um føroyska málið, um korini hjá einligum mammum, happening, fátøk børn við ongum jólagávum osfr osfr, og so væntar tú gud hjálpi mær, at tú fert at vinna Gucci taskuna ella ferðina til Sri Lanka við at dáma og dáma og dáma. Og Facebook er sprenfult av gullkornum um at vera góð við mammuna, grannan, børnini og you name it.

Helst spara vit eina rúgvu av sálafrøðirokningum, og politikararnir hava langt síðani funnið útav, at Facebook er funnin fressur; íbúgvarnir halda seg kúrrar, so teir kunnu manerera, sum teir vilja. Fólk hava úr at gera við at skriva á Facebook, í staðin fyri at fara upp í politisk arbeiði lokalt og globalt, hevði eg nær sagt. Politikarnir sjálvir skriva eisini á Facebook, so at vit skulu vita, hvussu fittir teir eru at hugsa um okkum og berghol og neyðhjálp og alt møguligt í senn.

Í nýggjari bók eftir Zygmunt Bauman, sosiologiprofessara, ávarar hann ímóti narsissismu, og hann hevur andstygð fyri „hygg at mær“ mentanini. Zygmunt Bauman er ein av teimum sosiologunum, sum hevur havt størst ávirkan í Europa. Hann skrivar í miðal eina bók um árið, og tað hevur hann gjørt, síðan hann slapp undan at verða týndur undir øðrum veraldarbardaga. Í bókini *Moral Blindness – the loss on sensitivity in the liquid society* ávarar hann ímóti einum nýggjum slagi av líkasælu. Í staðin fyri dreymin um eitt betri samfelag fyri øll hava vit fingið undirgangin sum eitt kalt faktum, har øll noyðast at finna sína egnu nichu fyri at yvirliva.

Og tó – enn glógvar í onkrum – tí var ikki eitt mótmæli um sparingar á eldraðkinum, sum fekk politikarnar upp úr stólinum herfyri?

Meira av hasum, takk!

Kim er skipari á LÍV

Orð og mynd: Tórfinn Smith

Í mong ár var Kim Clementsen virkin limur í Havnar Bjargingarfélag. Tað var tí ikki annað enn natúrligt, at hann bleiv ein partur av manningini á bjargingarbátinum LÍV, sum fyri júst fimm árum síðani varð settur í tænastru. Tilgongdin og fyrireikingarnar tóku rættiliga langa tíð, tí tað ráddi sjálvandi um at fáa ein bát, sum var best møguliga egnaður til endamálið.

Og tað er LÍV, er Kim sannførdur um. Báturinn er bygdur sum bjargingarbátur og øll vektin, 15 tons, liggur í neðra, so báturinn kemur á rættkjøl aftur, hóast tað skuldi hent, at hann fer runt. Teir

hava eisini roynt hann í rættiliga ringum veðri við høgari aldu. Kim sigur, at mesta miðal alduhæddin, sum hann hevur upplivað við bátinum, hevur verið um 10 metrar, men hóast tað kláraði báturinn seg sera væl, so sjógóður hann er.

Manningin telur 16 fólk, harav ein kvinna, sum hevur skipað seg í vaktum. Tey hava vakt tvær vikur og síðani frí í tvær vikur. Øll manningin skal hava trygdarskeið sum sjómenn eins og fyrstahjálparkeið. Maskinmaðurin skal sjálvandi hava góðan kunnleika á sínum øki, og sama er galdandi fyri við navigatør og skipara. Manningin hevur

nógvar venjingar saman við tyrluni hjá Atlantic helicopters, samaritunum hjá Reyða krossi og Rescue Ziska. Av og á eru eisini venjingar saman við lögregluni, slökkiliðinum, MRCC og fiskiveiðieftirlitunum.

Eru boð eftir LÍV er tað annaðhvørt MRCC ella politistøðin sum kallar á tey, sum hava vakt. Boðini fara bæði til tey fyra á forvakt og tey fyra á bakvakt, men tað er ógvuliga sjáldan, at bert forvaktin fer avstað hóast ikki er neyðugt við fleiri. Men hvørja ferð tey eru úti, gevur tað góða venjing.

Uppgáurnar eru bæði nógvar og ymiskar, sigur Kim. Talan kann vera

Ovast: Við Mykineshólm.

Niðast til vinstri: Hettar skipi brúka teir til at undirvísa í tað vør í Føroyum firi 6 árum síðani til eina venjing vit høvdu við tey íslensku Bjargingarfeløgini .

Niðast til høgru: Venjing saman við Samurittunum.

um sjúkraflutning, eitt nú úr Nólsoy, og mangan skal berast skjótt at. Tey hava megnað at seta portørarnar í land í Nólsoy 17 minuttir eftir, at manningin hevur fingið boð. Rescue LÍV hevur havt umleið 230 hjálparuppgávur, síðani báturin varð settur í tænastru. Báturin hevur verið við í fleiri bjargingum og tikið fólk av søkkandi báti. – Ikki hevur altíð verið líka tespiligt, sigur Kim.

Annars gera tey eisini aðrar uppgávur m.a. fyri polití og Tórshavnar kommunu.

Fyri trimum árum síðani luttók LÍV á sjómannadegnum í Reykjavík. Tað tók teimum 10 tímar at stíma til Høfn

í Íslandi. Kim sigur, at tey hava altíð havt gott samstarv við íslensku bjargingartænastuna, og hesaferð vildu tey nýta høvi til at vísa íslendingum bátin. Tað var ikki sørt at íslendingar vóru øvundsjúkir eftir einum tílíkum báti, tí teirra bátar eru munandi eldri og ikki so væl útgjördir. Íslendingar gjørdu nógv burtúr, og sjónvarpið helt seg heldur ikki aftur fyri at greiða frá dygdunum í føroyska bjargingarbátinum, sigur Kim.

Alt arbeiði í sambandi við LÍV er sjálvboðið. Eingin fær løn, men hinvegin so fær manningin øll neyðug skeið goldin. Íslendingar hava eina vælútbygda støð til ymisk skeið, og hagar

er ætlanin hjá føroysku manningini at fara í heyst.

Hóast tey, sum eru á vakt, altíð skulu vera til reiðar at leyva avstað tá boðini koma, heldur Kim ikki, at tað er serliga bundið at vera ein partur av manningini. Skal ein okkurt, so hevur man møguleika at býta um við annan, so tað er eingin trupulleiki.

– Tað týðningarmesta við hesum er, at tú veruliga hevur hug til tess. Og tað havi eg, sigur Kim Clementsen sannførandi.

BANK**NORDIK**

Tað er heildin, sum telur

Tað loysir seg at vera kundi í BankNordik, og nú bjóða vit Nordik360. Við Nordik360 savnar tú tíni fíggjarviðurskipti í BankNordik. Fyrimunurin er, at tú fært eitt betri yvirlit og persónliga heildarráðgeving. Umframt nógvar ókeypis tænarastur fært tú eisini lægri gjöld og lagaligari rentur.

➤ Vilt tú vita, hvussu nógv tú kanst spara?
Bílegg fund á www.banknordik.fo/nordik360

Enn fleiri fyrimunir.